



5 | 2025

UNITÁRIUS KÖZLÖNY



KOLOZSVÁR | 1888–1948/1990. | 35. (95.) ÉVF.
5. SZÁM | 2025. MÁJUS | ÁRA: 6 LEJ

TARTALOM

Kedves Olvasó! 3	
Gyerő Attila: Húsvét után – Az ünnep üzenete a mindennapokban 4	
Mikó Ferenc: Erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a szentlélek 5	
Az ember legjobb gyógyszere a másik ember 7	
Molnár Lehel: Earl Morse Wilbur könyvgyűjteménye 10	
Koppándi Júlia: Bibliaolvasatok – kettős könyvbemutató 13	
Fehér János – Lángi József: A homoródkarácsonyfalvi templom tornyának kutatása 14	
Moldován-Szeredai Noémi: Májusfa és zeneszó 17	
Balogh Réka: Születés hete mozgalom Székelykeresztúron 17	
„Istent is csak akkor látjuk, ha akarjuk...” 18	
Hadnagy Éva: Közösségkovácsoló alkalmak 21	
Hadnagy Éva: Farkas Árpádra emlékeztek 23	
Székely Andrea (Én is unitárius vagyok!) 24	
A hónap kérdései 25	
Adománygyűjtési felhívás 25	
Deák Réka: Újabb vitaminadományok 26	
Deák Réka: Jótékonyági futballtorna 26	
Nagy Adél: Munkaértekezlet New Yorkban 27	
Széles László: Az Egylet Egyeteme 28	
Egyházunk hírei 29	
Barangoló Isten országában 30	
Rejtvény 31	



LAPSZÁMUNK SZERZŐI

Balogh Réka, a Gondviselés Segélyszervezet program-koordinátora (Székelykeresztúr), **dr. Czire Szabolcs** teológiai tanár, lelkész (Budapest), **Deák Réka**, a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa (Székelykeresztúr), **Fehér János** művészettörténész (Barót), **Gyerő Attila** lelkész (Homoródújfalú), **Hadnagy Éva** újságíró (Székelyudvarhely), **Koppándi Júlia** püspöki titkár (Kolozsvár), **Lángi József** restaurátor (Székesfehérvár), **Mikó Ferenc** lelkész (Tárcsafalva), **Moldován-Szeredai Noémi** lelkész (Csekefalva), **dr. Molnár Lehel** levéltáros (Kolozsvár), **Nagy Adél** lelkész (Recsenyéd), **Rácz Norbert Zsolt** lelkész (Kolozsvár), **Széles László** teológus (Kolozsvár)
CÍMLAPFOTÓ: **Fülöp Jenő**

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

Kiadja a **Magyar Unitárius Egyház**, Kolozsvár
Alapítási év: 1888. Új sorozat (1990-től)
Megbízott főszerkesztő: **Koppándi Júlia**
Megbízott szerkesztő: **dr. Berki Tímea**
Szerkesztőbizottság: **Dimény Csilla Júlia** (Nők világa), **Bálint Róbert Zoltán** (Egyház és társadalom), **Ferencz Csaba-Levente** (Rejtvény), **Hadnagy Éva** (Riport),

dr. Koncz Attila (Kultúra), **Koppándi Júlia** médiareferens (A hónap kérdése, Egyházi hírek, Én is unitárius vagyok), **Mátéfi Tímea** (Lelki élet), **Mikó Ferenc** (Bibliamagyarázat), **Moldován-Szeredai Noémi** (Hagyományaink), **Széles László** (Ifjúsági oldal), **Pap Zoltán** (fotó), **dr. Sándor Krisztina** (Portré), **Szabó Előd** (Egyháztörténet), **Székely Andrea** (Szeretetszolgálat), **Szombatfalvi Etelka** (Gyermekoldal)
Tördelés: **Virág Péter**. Olvasószerkesztő: **Dénes Gabriella**
Nyomtatás: **Misztótfalusi Kis Miklós Református Sajtóközpont**

Postacím: 400105 Cluj, B-dul 21 Decembrie 1989 nr. 9
Telefon: 0264 593 236. E-mail: kozlony@unitarius.org
Lapterjesztés és adminisztráció: **Gáspár Péter** és **Mezei Melinda**. A lapok kiszállításával kapcsolatos felvilágosítás: **Verbum Egyesület**, tel.: 0740 937 116.
A kéziratok szerkesztőségbe érkezésének határideje: a tárgyhó előtti hónap 15-e.
ISSN 1220-8418

Támogatók:



Kedves Olvasó!

Zöldell-e a májusfa a kerítésen? Díszíti-e zöldág a ház elejét? Bohókás lányszívek bokrétaí, hímezett zsebkendői fiatalemberek kezébe kerülnek-e? Létezik-e még e májusköszöntő hagyomány? Szokás-e mifelénk születés hetét ünnepelni? Anyák napja különleges alkalom-e családjukban, közösségünkben? Válaszunk bizonyára igen, hiszen egyik-másik hagyományt ápoljuk, ismerjük, megéljük, részt veszünk bennük, ha másképp nem, akkor e lapok hasábjain – lélekben.

Hagyományaink sorában kitüntetett helyet foglalnak el egyházi ünnepeink. Idén – nagy örömeinkre – visszakerültek falinaptárunk középső hasábjába a jelentős évfordulók. Ezek rendjén pedig Kriza Jánosra is emlékezünk. Halála 150. évfordulója alkalmából az unitárius püspök, műfordító, költő és néprajzkutató egykori székeskeresztúri iskolájában szoboravatással nyitották meg a Kriza-emlékévet.

Az emlékévk egyházi és világi ünnepei a következőkben a főhajtás és emlékezés mellett Kriza János életpályájának és egyházzolgálatának megismerésére buzdítanak, unitárius nagyjaink öröksége ápolásának kiváló alkalmai lesznek. Hétköznapijainkban pedig a húsvétól pünkösdig tartó pár hetes utunkon is maradjunk Isten és unitárius felebarátaink társaságában, hogy az áldozócsütörtöki megálló után együtt ünnepelhessük azt a tanítványi közösséget, amely akkor ott kétezer évvel ezelőtt a jézusi tanítás népszerűsítése mellett kötelezte el magát. Az ő küldetésük és egyházalapító törekvésük máig élő küldetés. Mi pedig örök tanítványokként járjuk saját utunkat és keressük helyünk e világban, küldetésünk magunk és közösségünk számára. Ehhez kínálunk útravalót *Közlönyünk* májusi számában.

| BERKI TÍMEA

„Ezek valamennyien egy szívvel és egy lélekkel kitartóan vettek részt az imádkozásban...”

(ApCsel 1,14a)

Húsvét után – Az ünnep üzenete a mindennapokban



GYERŐ ATTILA

*Mindenkor
a megújult hit
fényével
találjunk új
irányokat.*

„Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!” (Zsolt 51,12)

A templom csendesebb, mint néhány héttel ezelőtt. Az úrasztalán a virágdíszek lassan elhervadnak, a húsvéti énekek visszaköltöznek a kották lapjaira, az ünnepet szentelő emberek pedig újra a mindennapok megszokott ritmusában élik napjaikat. De vajon mi történik a húsvét lényegével, amikor már „elmúlt” az ünnep?

Unitárius hitünk szerint az ünnepek nem elszigetelt pillanatok az időben, hanem erőforrások a hétköznaphoz. A húsvéti üzenet – a remény, az újjászületés, a belső megújulás lehetősége – nem csupán naptári naphoz kötött örömhír. Az ünnep valódi értéke abban mutatkozik meg, hogyan formálja gondolkodásunkat, kapcsolatainkat, világra tekintésünket a rákövetkező napokon is.

„Tiszta szívet teremts bennem, Istenem, és az erős lelket újítsd meg bennem!” – hangzik a kérés a zsoltáros ajkáról, és ez húsvét után különösen időszerű. A megújulás ugyanis nem csoda, hanem folyamat, a hit csendes munkája bennünk – ahogy lassan megengedjük, hogy másként lássuk önmagunkat, másokat, a világot.

Húsvét számunkra nem csodás feltámadásmítosz, hanem inkább azon hit megnyilvánulása, hogy az életben mindig van lehetőség a változásra, a jóra való újrakezdésre. Ahogy a tavasz nemcsak a természetben hoz újjászületést, hanem lelkünkben is, amint segít felfedezni az életet önmagunkban és másokban, ugyanúgy Isten sem kívülről ment meg, hanem bennünk munkálkodik – a hit bizalmában, a szeretet tetteiben, a megbocsátásban és az igazság mellett való bátor kiállásban.

A hétköznapiak gyakran monotonok, szürkék, olykor terhesek, mégis a húsvéti hit fényében megláthatjuk a bennük rejtőző lehetőségeket: azt, hogy új esélyt adhatunk naponta magunknak és másoknak, hogy van értelme a türelemnek, a jószándéknak, a kitartásnak. Még a legnehezebb pillanatokban is rácsodálkozhatunk arra, hogy a rejtett belső erőforrásaink képesek átformálni hétköznapijainkat. A húsvéti üzenet arra emlékeztet minket, hogy a megújulás és a remény nem csupán az ünnepi pillanatokban, hanem minden egyes napban jelen van, ha képesek vagyunk észrevenni és megélni azt.

Lelkületünk húsvét után is maradjon ünnepi. Ne csillogással, hanem a szív egyszerű fényével emlékeztessen bennünket minden reggel, hogy élni jó, hogy a hit nem elvárás, hanem erőforrás, és hogy az Istent kereső ember megélheti a lélek ünnepét. Az nem csupán a templomi pillanatokban rejlik, hanem a mindennapokban, amikor a szeretet, a remény és az újjászületés minden egyes lépésünket elkíséri. Ahogyan a tavasz új életre fakasztja a természetet, úgy nyit utat szívünkben húsvét üzenete, hogy mindenkor a megújult hit fényével találjunk új irányokat, válaszokat és reményt. Legyen hát ez az időszak az új lehetőségek pillanata. Érezzük meg az ünnep lényegét az életünkben, és halljuk meg üzenetét minden pillanatban, minden órában és minden napban.

Erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a szentlélek



MIKÓ FERENC

*Életünk által
lehetünk
tanúsítói
a jézusi
példának.*

„Amikor együtt voltak, megkérdezték tőle: Uram, nem ebben az időben állítod helyre Izráel országát? Így válaszolt nekik: Nem a ti dolgotok, hogy olyan időkről és alkalmakról tudjatok, amelyeket az Atya a maga hatalmába helyezett. Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig. „Ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig.” (ApCsel 1,8)

A legkülönlegesebb versek a Bibliában azok a részek, ahol olyan felszólításokat, kijelentéseket kapunk, melyek ennyi idő elteltével is személyesen hozzánk szólnak. Jézus becsületes, zsidó vallású férfi volt, mit sem tudott a keresztényekről vagy az unitáriusokról, szavai mégis olyan útmutatókat adnak, amelyek nekünk megnyugvást, támpontot kínálhatnak.

Májusban áldozócsütörtökre készülve, pünkösd kapujában, a konfirmációs tanúságtevések között az a jézusi felszólítás talált rám, amelyet sejtelmes körülmények között mond a tanítványoknak. A szavak első jelentésétől elrugaszkodva, most azok idő fölötti jelentését keresem.

Pár hét telt el a jeruzsálemi tragikus események után. A túl nagy templomban, a túl magabiztos

papság körében bárki is okozta Jézus vesztét, a helyzet a tanítványok számára letaglózó volt. Az értetlenség, a gyász, a megdöbbenés sokkos állapotban tartotta őket. Ha titokban össze is gyűltek és egymásban kerestek vigasztalást, legtöbbször a klasszikus kérdések merültek fel bennük: Uram, nem ebben az időben állítod helyre Izráel országát? (ApCsel 1,6b) Hetek teltek el, és ez talán így volt természetes. Mi is hasonlóképpen gyászolunk, ha valaki közelálló szeretünk eltávozik. Értetlenül mormoljuk, hogyan folytatódhatott volna élete: de hát nem terveztük, hogy ügyel az unokákra..., és együtt megyünk nyaralni... és a virágos kertet is el akarta rendezni...

Jézus paradigmaváltást hoz. Elfogadja az érzéseket, mintha tudná, hogy néha holtpontra jutunk, de ki akar onnan billenteni. Negyven nap után a sokkoló gyász enyhül, és észrevehetjük, hogy van más is a veszteségen kívül. A tanítványok kérdésére Jézusnak határozott válasza van: Nem a ti dolgotok, hogy olyan időkről és alkalmakról tudjatok, amelyeket az Atya a maga hatalmába helyezett. (ApCsel 1,7) Ha eltávolodunk ennek a megfogalmazásnak a parancsoló jellegétől, akkor azt olvashatjuk ki belőle, amit Jézus egész tanításából: létezik egy csodálatos isteni terv, amelynek mi fontos és egyedi alkotói vagyunk. Ezt nem biztos, hogy mindig értjük. Elfogadásra sarkall, arra, hogy rácsodálkozzunk a világra, amely májusban olyan pompás tud lenni, és fogadjuk el, hogy mindez működik anélkül is, hogy megértenénk az egésznek a filozófiáját.

De Jézus nem csak ezt akarja. Nem csupán nézőnek hív, hanem felszólít, kiszólva az összes elkövetkezendő tanítványhoz: zsidóhoz, keresztényhez, unitáriushoz, emberhez: „ellenben erőt kaptok, amikor eljön hozzátok a Szentlélek, és tanúim lesztek Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig”. Isten erejeként jön el a szentlélek, és ha felismerjük, akkor megszáll minket: lázba hoz, lelkesít, erőt ad!

A tanítványok a gyász után egymást vigasztalva felismerték, hogy amit Jézus tanított, és amit megélt, a nagypénteki események ellenére olyan értékes, hogy a keresztt vagy a halál sem írhatja fölül. Ez és a szentlélek segíthetett nekik pünkösdkor kiállni. Az elhallgattatott, megfélemlített csoport belülről érezte az erőt (*dynamis* – ahogy az eredeti görög szöveg írja), hogy tenni kell: ki kell állni, tanúsítani, folytatni kell! Az örömmüzenet olyan fontos és eget rengető, hogy mindenkinek el kell mondani a jó hírt: az élet örök! Minden kegyetlenkedés ellenére van szeretet! A Gondviselő vigyáz ránk! Mi életünk által lehetünk tanúsítói a jézusi példának akkor, ha az örömmüzenetet megéljük, és azt a körülöttünk élő szeretteinknek, közösségünknek sugározzuk.

A mostani politikai és gazdasági bizonytalanságban kérdezhetjük mi is, hogyan lehet nyugodtan létezni, hogyan lehet szeretni? Adókat és vámokat vetnek ki, betegségek fenyegetnek világszerte, a gyermekeinknek, nem is tudjuk, hogy mit engedjünk és mit tiltsunk a modern ingerre éhes világban. Ugyanúgy feltehetnénk a

kérdést, mint a tanítványok: Nem ebben az időben állítod helyre az Istennek országát??

Most van a konfirmációk ideje, a kamasz tanítványocskák tele vannak kérdéssel, megannyi vegyes érzélemmel.

Most konfirmál a lányom, és próbálok azonosulni azokkal a gondolatokkal, amelyek valamikor engem is foglalkoztattak 14 éves koromban, de ugyanakkor szeretnék valamit megmutatni neki a Bibliából áramló felismerésből is.

Sokszor úgy gondoljuk, hogy a konfirmációra való felkészülés az egyház világnézetének átadása a fiataloknak. Mintha eleven csikókat törnénk be, fognánk be a járomba, hogy később az egyház hű tagjai, nézői, befizetői legyenek. Szándékosan túlzom el a kifejezéseket.

A naggyá nőtt kislányom szemébe nézve sem a káté kérdéseire adott tökéletes válaszokat várom, hanem inkább fejlődését szeretném elősegíteni. Ha a világgal, szülőkkel, iskolával, templomjárással kapcsolatban nemcsak a rend lesz, ami eszébe jut, akkor megérezheti azt a belső erőt is, amit a szentlélek ébreszt, és ami rávezeti arra, hogy milyen értékes és csodálatos mindez. Ha ebbe az irányba haladunk, akkor a válaszok szinte-szinte betanulás nélkül, maguktól fogalmazódnak meg az ajkán, így nem számonkérésként éli meg a konfirmációt, hanem örömmünnpel lesz számára is.

Az lenne a jó, ha nem gyermekből nevelnénk felnőttet, és vezetnénk be őt a nagyok Mindent Tudó Klubjába. Sokkal csodásabb lenne, ha megmaradhatna Istent érző, szerető, felfedező és kíváncsi, őszintén hívó, nagyra nőtt gyermeknek, akit kinevezhetnénk majd a Mindent Lehet Klub tagjának.

A szentlélek mindenkiben ott munkálkodik, nekünk csak hagynunk kell, hogy erőt szabadítson fel bennünk, és felismerjük, ami a küldetésünk, és azt lelkesedéssel megéljük. Ezzel az érzéssel tanúsítjuk, hogy az üzenet ma is él. Ezt ismerték fel kellő időben a tanítványok, ezt keresték a reformátorok, ezt kutatja minden kíváncsi gyermek, és ezt kell nekünk is felfedezni: Jeruzsálemben, egész Júdeában és Samáriában, sőt a föld végső határáig: Kolozsváron, Udvarhelyen, Keresztúron, Bölönben, Torockón és Tarcsafalván!



Az ember legjobb gyógyszere a másik ember

Buzogány-Csoma Csilla unitárius lelkész, három lány édesanyja. Férjével, Buzogány-Csoma István lelkésszel Szentivánlaborfalván élnek, az ottani és a kézdivásárhelyi gyülekezetet szolgálva. Csilla immár több mint tíz éve a sepsiszentgyörgyi megyei kórházban kórházlelkészként is dolgozik. A májusban ünnepelt anyák napja apropóján is őt próbáljuk közelebbről megismertetni olvasóinkkal. Sándor Krisztina kérdezett.

Lelkészként szolgálsz egy olyan helyen, ahová – bár része az életünknek –, mégsem szeretnénk kerülni, és ott tudni szeretnénk: kórházat jársz naponta, és igyekszel vigaszt, reményt nyújtani. Hogyan kezdted, és hogyan alakult ez a szolgálat az évek során?

A kórházba való beutalással az ember életritmusa kizökken a megszokott kerékvágásból. A gyulladás reményében bizalommal fogadja az orvosok és a személyzet mindennemű segítségét, törődését, de a kiszolgáltatottság, a tehetetlenség, a szorongás érzésével küzd hazautazása pillanatáig. A türelemmel, avagy türelmetlenül viselt állapotban elfogadó és támogató légkört kell teremteni. Ez lehetőséget biztosít ki- és megbeszélni terheket, kérdéseket, megosztani félelmeket. Minden betegnek szüksége van egy vagy több útítársra, mert az ember legjobb gyógyszere a másik ember, aki mellélép életének ebben az időszakában, és jelenlétével, elfogadásával, támogatásával, imádsággal kíséri, hogy az örök útítárs, Isten közelségébe vezesse.

2012 decemberétől szolgálom a sepsiszentgyörgyi megyei kórházban. A kórházlelkészi szolgálat sokrétű, mert nemcsak a betegek látogatására, lelkipozítására, a közös imádkozásra és az úrvacsoraosztásra korlátozódik, hanem kiterjed az újszülöttek és szüleik megáldására, a rászorulóknak megsegítésére, az orvosi és ápolói személyzettel, a gyülekezetek lelkészeivel való összefogásra és a Gondviselés Segélyszervezet támogató munkájának minél szélesebb körben való megismertetésére.

Az évek során lelkész kollégák javaslatának és segítségének köszönhetően megoldódott a kór-

házlelkészek státusának rendezése egyetemes egyházi szinten. Az én esetemben sikerült a Szentivánlaborfalva–Kézdivásárhelyi Unitárius Egyházközség támogatásával az úrvacsoraosztáshoz szükséges klenódiumok beszerzése, önkéntesek bekapcsolódásával a betegek



minél szélesebb körben való látogatása, a kórházban zajló felújítási munkálatok, kápolnahiány, helyszűke miatt a kórtermekben, ebédlőkben történő közös imádkozás, úrvacsoraosztás megszervezése, a gyülekezeti lelkészek segítségével a kórházlelkészi szolgálat nyújtotta lehetőségek megismertetése a hívekkel, az egyházi központ támogatásával unitárius kiadványok és ünnepi képeslapok térítésmentes terjesztése, a Gondviselés Segélyszervezet háromszéki fiókja részére gyógyászati segédeszközök beszerzése és kölcsönzése.

Mi volt a legmeghatározóbb élményed kórházi betegágynál?

A kórházban önkéntes szolgálatot végző nő-testvér visszajelzése alapján írom a következőt: aki megtapasztalta, hogy szereteteitől távol, kiszolgáltatott állapotában, betegségtől ágyhoz kötve kórházban fekszik, és a lelkész meglátogatja, mindig örömmel mesél a kórházlelkészekkel való találkozásról. Örömeiben ideig-óráig tartó megnyugvás, megerősödés, feltöltődés rejtőzik. Csodás gyógyításokról nem tudok beszámolni, de ezek azok a visszajelzések, amelyek megerősítenek és továbbvisznek a lelkési szolgálatnak ezen a területén, amely a lelkészség összes többi területéhez hasonlóan nem akadálymentes.

Három lány édesanyja vagy. Hogyan látod ma a nők, a lányok helyzetét a környezetekben?

Tinédzser lányaink sokkal tudatosabban látják a nők társadalmi és családi helyzetét, a későbbi női szerepüket, mint én, velük egyidős koromban. Erős hatással van rájuk a rengeteg információ, környezetük, nyitottságuk, szabadságvágyuk. A szemléletváltás, amely az elmúlt 20-30 évben mondhatni jó irányba mozdult el, még mindig sok kihívás elé állít. Fontos lépés a változás fele, hogy egyre nyíltabban beszélhünk ezekről a kérdésekről nőkkel, lányokkal, egyre több egyéni és közösségi ötlet megvalósításának lehetünk szemtanúi, egyre több program szerveződik a téma köré, mint például a Nők egymásért elnevezésű program, amely Szentivánlaborfalván zajlik a helybeli tanítónő, mentálhigiénés szakember vezetésével.

Anyák napja május első vasárnapja. Álatokban hogyan telik?

A gyülekezetekben (Szentivánlaborfalván és Kézdivásárhelyen) megtartott anyák napi ünnepségek után a családdal együtt töltjük a napot. Ha az időjárás engedi – általában ragyogó napsütéssel ajándékoz meg a jó Isten –, a papi lak udvarán a milliányi gyermekláncfűtől – felénk tyúkvirágtól – ragyogó friss zöld fűben, pokrócra telepedve, házi falatokkal piknikezünk. Ez a lányok kedvence is. Aztán következik a nagymamák köszöntése. Virággal, rajzzal, saját költeménnyel már csak a kisebbik lányunk próbálkozik, de mindig megsirat. Ez a

nap az emlékezés napja is számomra. Szeretett nagymamám emlékét, derűjét, szép arcát és mosolyát mindig magamban hordozom. Az ő példája, édesanyám példája, a szentírásbeli édesanyák példája mindig megerősít, hogy az Istenben való hit által mindenre erőt kapunk. Hálás vagyok a családomért, mert nemcsak ezen a napon, hanem egész évben érezhetem támogatásukat, szeretetüket.

Évek óta a Gondviselés Segélyszervezet munkatársa vagy. Rendszeres programokat, adománygyűjtéseket szerveztek lelkész férjeddél és az egyházkörrel. Miben látod segélyszervezetünk szerepét? Mit ad ez hozzá a lelkési szolgálathoz?

A Gondviselés Segélyszervezet szerepét abban látom, hogy miután odafigyel a társadalmi és egyéni problémákra, hiányosságokra, igyekszik jelen lenni és segítséget nyújtani a szükségben levőknek, legyen szó fiatal-, felnőtt- vagy időskorúakról, természeti katasztrófát elszenvedettekről, járványhelyzetben élőkről, kórházban fekvőkről, testi-lelki egészségük megőrzésére törekvőkről és nem utolsósorban, hogy ráneveljen az önkéntes, szeretetből fakadó szolgálatra.

Olyan programokat, foglalkozásokat próbálok szervezni gyülekezetünkben, közösségünkben és az egyházkörön kívül is, amely által tanulok, mások is tanulhatnak, és az elsajátított ismeretek gyakorlatba ültetésével nehéz élethelyzetben levőkön (tűzkárosultak, kisnyugdíjasok, fogyatékkal élők) tudunk segíteni. Minden alkalom újabb és újabb lehetőség, hogy tanuljunk, fejlődjünk és feltöltődjünk, miközben kitartásra, türelemre, pontosságra, egymásra figyelésre és egymás segítésére tanít mindannyiunkat, és mint a kalákák idején, nagy beszélgetésekre, egymás lelkigondozására, élet-történeteink megosztására is sort kerítünk. Azt remélem, hogy a találkozások után az emberek kicsit boldogabbak, mint előtte voltak.

Szentivánlaborfalva és Kézdivásárhely unitárius gyülekezetében szolgál a férjed, Buzogány-Csoma István. Te a sepsiszentgyörgyi megyei kórházban végzed kórházlelkési szolgálatod. Hogyan szervezitek a hétköznapiakat a családban, és milyenek a hétvégék?

Egy nemrégiben hallott hasonlattal tudnám körülírni, hogy olyan az életünk, mintha megpróbálnánk a hullámozó tengert a medrébe visszaszorítani. A hétköznapi, kora reggeli félórás csend felbecsülhetetlen számomra. Sokszor szempillantásnyinak tűnik, aztán minden a maga megszokott módján követi egymást: ébresztés, indulás, megérkezés két iskolába, óvodába, végül pedig felszusszanás, kollégákkal való találkozás az irodában, nekem és a férjemnek is. A gyerekeket különböző délutáni időpontokban kell elvenni, hazahozni, mivel a buszjáratok nem vagy túl későn érintik az óvodai, iskolai és iskolán kívüli tevékenységeiket. Nem egyszerű a gyermekek szállításának, a munkahelyre való utazásnak a megoldása, de úgy gondoljuk, hogy ez a fűszere a faluról városra történő ingázásnak.

Időközben beteg- és családlátogatás, szeretet-szolgálat, közmunka, építés, ügyintézés, gyűlés, továbbképzők, programok szervezése, pályázás, vásárolás a Gondviselés Segélyszervezet javára, és még sorolhatnám. A gyülekezetben délutáni programokat indítottunk, amelyeken mind az öten részt veszünk a családból.

Az esti rutin is mozgalmas és hangos. Előtte úgy próbáljuk beosztani az időnket, hogy a késő délutáni ebédet vagy a vacsorát együtt fogyasszuk el, amikor mindenki szót kér magának. A legkisebb lányunk még abban a korban van, hogy sokat játszik, alkot, tervez, mozog, és ehhez mindig keres társat a családból. Hétvégén megpróbálunk több időt szakítani a családra, barátokra, kirándulásra és közben a vasárnapi szolgálatra is készülünk. Szentivánlaborfalván és Kézdivásárhelyen minden vasárnap istentiszteletet tartunk. Szószéki szolgálatot gyülekezeteinkben és más gyülekezetekben is vállalok. Családunk élete olyan,

mint a tenger, hol csendes (ritkán), hol viharos, de egymásra mindig számíthatunk a nagy viharok lecsendesítésében.

Van-e példaképed, és ha igen, miért ő?

Korábban említett szeretett nagymamám, aki nagyon egyszerű asszony volt, de olyan élet-példát, értékrendet, szeretetet és bölcsességet adott, amit magammal viszek.

A lelkeszi életpálya közepén jártok férjeddal együtt. Mi az, ami elégtételt adott az évek során?

A hívektől kapott visszajelzések alapján mindkettőnknek voltak őszinte beszélgetései, közösséget kovácsoló próbálkozásai, szívhez szóló prédikációi, gyermekekkel, fiatalokkal, gyülekezetekkel megélt felejthetetlen pillanatai. Konkrét példát a kórházlelkészi szolgálatom idejéből tudok említeni. Az első beszélgetésünk után néhány évvel később találkoztam egy számomra is kedves beteggel, aki annyit mondott: „Kedves lelkesznő, köszönöm, hogy akkor ott volt mellettem.” Hála a jó Istennek, hogy azóta is tünetmentes! Egy másik történet mindkettőnket érint. Az elmúlt évben kértek fel egykori vallásórásunk, konfirmandusunk esketésére, akivel több mint tíz éve nem találkoztunk.

Az elégtétel számomra, számunkra, hogy mindig tudtunk egymásnak segíteni. Terveztünk, álmodtunk, ebből megvalósítások is lettek. Igyekeztünk minden gyülekezeti helyünkön jól érezni magunkat, ha akadály gördült elénk, azzal biztattuk egymást, hogy a jó Isten útjai kifürkészhetetlenek, és mindig megérkezett a várva várt válasz.

Milyen kihívásokat látsz egyházunk jelene és jövője számára?

Borúlátók a statisztikák: fogy a gyülekezet, nincs utánpótlás, közöny van, kihálnak közösségek. Valós megállapítások. A mi feladatunk, hogy hittel, reménységgel, hitelességgel, őszinteséggel élő gyülekezeteket szolgáljunk, amelyben nekünk időnk van egymásra, a személyes lelkigondozásra, az együtt és egymásért imádkozásra, a szeretet szolgálatára, amelyben megtartóerő vagyunk egymásnak és amelyben élő az evangélium.



Earl Morse Wilbur könyvgyűjteménye



MOLNÁR LEHEL

*A gyűjtemény
digitalizálása
és tudomá-
nyos feldolgo-
zása elenged-
hetetlen lépés.*

A 2018–2019-es tanévet Balázs-ösztöndíjasként a kaliforniai, akkor még Berkeley-ben található Starr King School for the Ministry (SKSM) unitárius univerzalista lelkészképzőn töltöttem. A tanulás, prédikálás, előadások tartása és utazás mellett dr. Meg Richardson és dr. Jay Atkinson egyháztörténészek irányításával vállaltam fel a Le Conte utcában lévő SKSM székház alagsorában elhelyezett, Earl Morse Wilburról elnevezett Ritka Könyvek Gyűjteményének rendezését és katalogizálását. A feladat sürgősségét az indokolta, hogy a gyűjteményben nehezen lehetett eligazodni, és a korábbi cédulakatalógus használhatatlanná vált. A tanév végén, 2019. május 14-én Rosemary Bray McNatt lelkész, az SKSM elnöke meghívott, hogy a kari értekezleten számoljak be a könyvtárban végzett munkámról. Ekkor kiemeltem, hogy a mintegy 1300 kötet katalogizálása rendkívüli megtiszteltetés volt számomra, és nagy odaadással vállaltam a feladatot.

Alicia Forsey, az SKSM korábbi professzora már készített egy katalógust, amely online elérhető, azonban egyrészt a könyvek leírása nem volt teljes, másrészt a fizikai kötetek megtalálása is nehézségekbe ütközött. Earl Morse Wilbur valamikor jelzetekkel látta el a könyveket, és úgy tűnt nekem, hogy azokat tudományterületek szerint csoportosította: számokat rendelt hozzájuk, és ezen belül a szerzők vezetéknevének kezdőbe-

tűit is feltüntette, azonban ez a rendszer sem volt elég hatékony a gyakorlatban. Így kezdtem el az egyes könyvek pontos azonosítását és rakári jelzetekkel való ellátását.

Earl Morse Wilbur életműve és az unitárius kutatások

A Ritka Könyvek Gyűjteménye Earl Morse Wilbur életművét tükrözi. Úgy gondolom, sőt biztos vagyok benne, hogy sokan ismerik Wilbur nevét, de néhány életrajzi adatot mégis megemlítek, hogy ezáltal kontextusba helyezzem az ő személyiségét.

Earl Morse Wilbur 1866. április 26-án született Jerichóban (Vermont állam), és 1956. január 8-án hunyt el a kaliforniai Berkeley-ben. Szülővárosában a kongregacionalista közösséghez tartozott, és kezdetben az ottani gyülekezet lelkészi állásáról álmodozott, ennek megfelelően teológiát tanult. Viszonylag korán felismerte, hogy teológiai meggyőződése nem egyezik gyülekezte hitével, így az unitárius eszméket választotta. Tanulmányai befejezése után meghívást kapott, hogy Thomas Lamb Eliot segédlelkészeként szolgáljon az oregoni Portland Unitárius Egyházközségben.

Pályafutása során jelentős szerepet játszott a Pacific Unitarian School for the Ministry (az SKSM elődjének) létrehozásában és fejlesztésében, 1904–1910 között dékán, majd 1911-től 1931-ig az intézmény elnöke volt, végül 1934-ig a homiletika és a gyakorlati teológia professzoraként tevékenykedett. Tudományos munkásságát elsősorban az európai kereszténységen belüli unitárius mozgalom történetének és fejlődésének kutatására összpontosította.

Felismerte, hogy az unitárius eszme Angliában és Amerikában való megjelenése csupán egy hosszabb történelmi folyamat utolsó szakasza volt, amelynek gyökerei Erdélyben, Magyaror-



Earl Morse Wilbur

szágon, Lengyelországban és más európai országokban keresendő. Ez vezette arra, hogy mélyebben elmerüljön az unitarizmus kutatásában. Wilbur, miután 1931-ban lemondott a Pacific Unitarian School for the Ministry elnöki tisztségéről, a Guggenheim Alapítvány és az angliai Hibbert Trustees támogatásával három éven át (1931–1934) bejárhatta Európát, hogy minden lehetséges helyszínen az unitarizmussal kapcsolatos nyomokat kutassa, és egy gazdag könyv- és kéziratgyűjteményt hozzon létre.

Wilbur munkájának valódi súlya csak a második világháború pusztításainak kontextusában vált igazán nyilvánvalóvá. Az általa bejárt országokban számos gyűjtemény, könyvtár és levéltár semmisült meg, és ha nem kezdte volna el időben összegyűjteni ezeket az értékes unitáriákat, sok közülük talán örökre elveszett volna. Így válhatott az erdélyi gyűjtemény után a világ egyik leggazdagabb unitárius forrásanyagává az övé.

A gyűjteményben található könyvek a 16. századig nyúlnak vissza, és latin, angol, francia, német, lengyel, holland, olasz és magyar nyelvűek. A ritka könyvgyűjtemény digitalizálása és globális hozzáférhetővé tétele kiemelten fontos feladat, hiszen így lehet része a tudományos világ vérkeringésének.

Az 1930-as években Erdélyben már úgy beszéltek a Wilbur könyvtáráról, mint az unitárius tör-

ténetírás egyik legteljesebb gyűjteményéről. A gyűjteményben található könyvek nemcsak azért értékesek, mert régiek, talán unikálisak, és főként mert az unitarizmusról szólnak, hanem azért is, mert sok posszeszorbejegyzést is tartalmaznak, amelyek az olvasástörténet szempontjából fontosak. Egy-egy régi kiadvány értékes portrékat, illusztrációkat tartalmaz. Például Ariusnak egy olyan arcképére akadtam, amelyet még soha, sehol nem láttam, és az interneten sem találtam meg.

Találtam egy könyvet, amelyet Charles William Wendte (az Oaklandi Unitárius Gyülekezet egykori lelkésze) írt Starr Kingről, és 1921-ben jelent meg. Ez a kötet különösen érdekes, mivel Wendte a feleségének dedikálta, és a megható kézíratos ajánlólevele is benne van a könyvben.

Emellett a Rakóvi Akadémia kiadványai, valamint a Bibliotheca Fratrum Polonorum quos Unitarios vocant (A Lengyel Testvérek Könyvtára, amelyet Unitáriusoknak neveznek) eredeti 17. századi kötetei is megtalálhatóak, így Fausto Sozzini, Johann Crell, Ludwig von Wolzogen, Benedykt Wiszowaty stb. műveiből is ihletet meríthetünk.

Balázs Ferenc, aki az első erdélyi ösztöndíjas volt Berkeley-ben, a *Bejárom a kerek világot* című kötetéből 1929-ban dedikált példányt küldött az iskolának.

Katona István 42 kötetet magában foglaló *Historia Critica Regum Hungariae* (1779–1817) sorozatát is beszerezte Wilbur, de a felsorolást tovább lehetne folytatni.

A gyűjtemény digitalizálása és jövője

A SKSM-en elkezdett munkát nem tudtam befejezni. A könyvek majdnem felét sikerült kataloizálnom, de reméltem, hogy egy napon majd visszatérhetek.

2023 februárjában, amikor Berkeley-ben tartózkodtam, megkeresett a Balázs-ösztöndíj-bizottság. Kiderült, hogy az SKSM-mel együttműködésben azon dolgoznak, hogy folytathassam a Wilbur-könyvtárral kapcsolatos korábbi munkámat. Ez a kérdés különösen időszerűvé vált, mivel a Covid-járvány idején az SKSM berkeley-i

épületét eladták, az intézmény Oaklandbe költözött, a Wilbur-könyvtár pedig bedobozolva Livermore-ba, egy raktárba került, így kutatási célokra teljesen elérhetetlenné vált.

A Balázs-bizottság célja az volt, hogy a könyvtár számára állandó otthont találjon, valamint felkérjen az SKSM-mel együtt a leltározás folytatására, ugyanakkor azoknak a köteteknek a digitalizálására, amelyek még nem érhetőek el elektronikus formátumban.

Nagyon örültem a megtisztelő lehetőségnek, hiszen több mint 25 éves tapasztalatom van a digitalizálás terén. A kolozsvári Unitárius Levéltárunkban és az Akadémiai Könyvtárban 1999-től folyamatosan digitalizáljuk az unitárius dokumentumokat, kéziratokat. Az első digitális kamerát Zizitől (Gellérd Judit) és férjétől, George Williamstól kaptuk. Ezt követően a Massachusetts-i Concordban élő Deborah Youngman és Kathleen Dunlap professzorokkal a még 2000-ben létrehozott Erdélyi Unitárius Levéltári Projekt (Transylvanian Unitarian Archives Project) keretében profi digitalizáló eszközökkel szereltük fel levéltárunkat. Az évek során összegyűlt digitális állományt szintén az Egyesült Államokban az Andover-Harvard Theological Library Harvard Divinity School adatbázisába fogjuk feltölteni, hogy mindenki hozzáférhessen. Az erre vonatkozó kétoldalú együttműködési megállapodást még a járvány ideje alatt 2020. november 20-án írtuk alá hivatalosan dr. Douglas Gragg-gal, a könyvtár igazgatójával, és 2022. februárjában személyesen vittem el a Harvardra a közel 2 TB digitalizált anyagot.

Időközben dr. Douglas Gragget megbízta az Atla Open Press egy, a teológiai könyvtárak védelméről, megőrzéséről szóló kötet szerkesztésére, amely a *The Theological Librarian's Handbook* című sorozat negyedik köteteként jelenik meg. Ez a sorozat elsősorban azoknak szól, akik világszerte teológiai vagy vallástudományi könyvtárakban dolgoznak, de nem rendelkeznek formális könyvtárosi, levéltárosi képesítéssel, így kézikönyvként használva a kiadványokat, megfelelő ismeretekre tehetnek szert. Dr. Douglas Gragg felkért engem, hogy ebbe a kötetbe saját erdélyi tapasztalataim alapján írjak egy fejezetet a levéltári dokumentumok digitalizálási folyamatáról, módszertanáról, melyet más kis

költségvetésű levéltárosok, könyvtárosok is alkalmazni tudnak. Azóta a kötet meg is jelent.

2024 januárjában fogtam hozzá a Wilbur-gyűjtemény digitalizálásához, és reményeim szerint 2025 végéig befejezem a munkát. Az SKSM kari tanácsának azt javasoltam, hogy a könyvek feldolgozása után a teljes Wilbur-gyűjteményt a Andover-Harvard Theological Librarybe szállítsák át, ahol gondosan megőrzik, és hozzáférhetővé teszik a kutatók számára. Erre vonatkozóan a két intézmény között meg is kezdődtek a tárgyalások.

A Wilbur-féle ritkakönyv-gyűjtemény nemcsak az unitárius mozgalom történetének, hanem a keresztény vallástörténetnek is egyik nagyon fontos forrásanyaga. A gyűjtemény digitalizálása és tudományos feldolgozása elengedhetetlen lépés ahhoz, hogy a benne rejlő tudás globálisan hozzáférhetővé váljon. A jelenlegi projekt célja nemcsak a múlt megőrzése, hanem a jövő generációi számára való továbbörökítése is.



Bibliaolvasatok – kettős könyvbemutató

Április elsején Czire Szabolcs bibliaolvasat-sorozata első két, a *Mélység mélységet szólít* és *A második igen* című kötetének bemutatójára került sor a Vallásszabadság Házában. A szerzővel és a könyv lektorával, Fóris-Ferenczi Rita egyetemi oktatóval Koppándi Botond Péter teológiai tanár beszélgetett. A kötetek a lelkész szószéken elhangzott beszédeinek átiratait tartalmazzák oly módon, hogy nyelvet keresnek és teremtenek ehhez.

Mindannyiunkban van egy végső érzékelés, egy kitörölhetetlen sejtés valahol a tudatunk mélyén, hogy valami nagyobbak vagyunk a részei, valami nagyobbhoz, Valakihez tartozunk. Ez a Valaki a megnevezéssel együtt megnevezhetetlen, a megfogalmazási kísérletekkel együtt megfogalmazhatatlan. A lelkész egyik feladata viszont a szavak kimondása. Ő pedig megpróbál szavakat találni arra, amire tudja, hogy nincsenek szavak, és mégis csak szavak vannak, ha saját határainkon túl egymással is találkozni szeretnénk – fogalmazott a szerző.

A két kötetben az írott szöveggé alakult szószéki beszédek, miközben szavakat kínálnak a kimondhatatlanra, az olvasót beavatják és szabaddá teszik arra, hogy a sorok közé, a betűk közti szünetekbe a maga valóságát, értelmezését is beleszője. Czire Szabolcs szerint a Biblia is ezt teszi: szándékoltan értelmezésre hívja az embert. Gondoljunk példaként arra, hogy a Szentírás mintegy kétharmada csak mássalhangzókkal íródott. Ezt nem tudjuk kiejteni. Azt mondja a szöveg nekünk, hogy én ideírom a kinyilatkoztatás mássalhangzóit, de te add hozzá a magánhangzókat! Mi pedig évszázadról évszázadra keressük a megfelelő magánhangzókat, ami már az értelmezés része. Mert ha például azt mondjuk, hogy *dabar*, akkor érthetjük alatta az isteni teremő szót, az „igét”, de azt is, hogy „valami”, „dolog”. És amikor a lelkész ajkán megszólal a *dabar*, akkor az az „ige” vagy csak „valami”?

Mindkét kötet címe bibliai utalás. A *Mélység mélységet szólít* a 42. zsoltárból való, ahol a zsoltáros Isten hangját hallja a víz zuhatagjaiban, mintha az örvények egymással beszélnének. Szép metaforája annak – fogalmaz a szerző –, ahogy az

ember is, ha elég mélyre megy magában, messze a felszíni zaj mögé, akkor ott meghallja, hogy a mélység benne is szüntelenül megszólíttatik. *A második igen* könyvcím pedig arra a jézusi mondatra utal, hogy „legyen a ti beszédetek: igen, igen, nem, nem”. Engem foglalkoztatott, hogy vajon miért ismétli meg, miért mondja kétszer. Isten mindig önazonos magával, neki elég egyszer kimondani, hogy igen vagy nem. De az ember változik. Többnyire könnyű az első igent kimondania. Akkor még nem tudja, mire is mond igent. Amikor azonban már benne van az első igen következményeiben, megismeri a helyzetet, a konfliktusokat, a nehézségeket, mindazt, amivel járt az első igene, akkor hangzik feléje a kérdés: most is igen? Mert a második igen teljesíti be az első, azáltal kerül az ember szava és élete fedésbe önmagával. – magyarázta a szerző. A könyvek alcíme *Bibliaolvasatok – léttükör*. A lelkész szerző értelmezése szerint a létélményt a Szellem–lélektest egymásba szövődése hozza létre. A három közül a legfelsőbb szint a Szellemé, a léttükör pedig ennek a tükrözését jelenti.



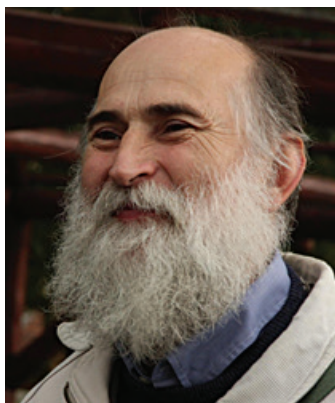
A könyvbemutató alkalmával az alkotás folyamatára, módszertanára is ráláthattunk. Hamvas Bélát említi a szerző, aki szerint az írások igazi jelentősége abban rejlik, hogy mennyire képesek lekottázni a létezés eredeti szövegét, azaz a *scriptet*. Állítása szerint a Szentírás is ilyen értelemben *script*. A Biblia alkalmas a közös szónak, a közös hangnak a megtalálására, mert mindannyiunk *scriptjével* kommunikál, ha elég mélyre megyünk. Amikor alkotok, hogy ilyen nagy szavakat használjak, akkor gyakran ezt keresem magamban, azt a pontot, ahol az eredeti írást még látni vélem. Arra figyelek, hogy az hogyan tükröződik bennem, hogyan érint meg valamit, ami igaz, ami teljes.

| KOPPÁNDI JÚLIA

A homoródkarácsonyfalvi templom tornyának kutatása



FEHÉR JÁNOS
LÁNGI JÓZSEF



A Homoródkarácsonyfalvi Unitárius Egyházközség 2024 végén a temploma tornyának meszelésére készült. A kellő anyagi források előteremtése után, és lévén, hogy a homoródkarácsonyfalvi templom igen fontos emléke épített örökségünknek, számos középkori tagozattal, falképpel, illetve szerepel a romániai hivatalos műemlékjegyzékben is (HR-II-a-A-12797 – együttes, HR-II-m-A-12797-01 – templom, HR-II-m-A-12797.02 – kerítőfal), a konkrét munkálatok megkezdése előtt a torony falkutatására is szükség volt.¹

A templomot és tornyát érintő régészeti kutatás egyelőre még nem volt, így a torony esetleges előzményeiről nem tudunk; az többé-kevésbé elfogadott nézet, hogy a torony nyugati bejáratát díszítő faragott kőkeret gyámas kiképzésű szemöldökének 1496-os évszáma a torony alsóbb részeinek építését is keltezi.² A torony lábazatáról a cementes vakolatok eltávolításakor derült ki, hogy a történelmi vakolatok még ezeken, a pusztulásnak általában jobban kitett felületeken

is jórészt megmaradtak. Így itt meg tudtuk vizsgálni a torony és a templomhajó nyugati falának a kapcsolatát is: a várákosoknak megfelelően a torony a templom nyugati falához képest utólagosan épült, a nyugati fal alsó vakolatrétege befut a torony keleti fala alá.

A torony középkori részeinek homlokzati díszei ismertek, a templom padlasteréből látható a torony keleti homlokzatának sarokarmírozást utánzó festett díszítése: a vakolatba karcolt és vörössel, illetve szürkével ki is festett kváderezés viszonylag jó állapotban létezik itt, és ez a díszítés a torony további homlokzatain is megmaradt, lévén, hogy a mai legfelső vakolat alatt mindenhol megvan ez a korábbi vakolatréteg is.

A templom tornya a mai magasságát 1804–1806 között érte el,³ amikor is négy öllel (mintegy 7,5 m) megemelték. Erről az építkezésről a helyi levéltári források tudósítanak: nemcsak a vizitációs jegyzőkönyvek kiadásra vonatkozó szűkszavú bejegyzései, hanem kifejezetten az építkezés kapcsán hozott határozatok, szerződések és elszámolások. 1804. január 8-án már szerződést is kötöttek a szomszédos székelyzsombori Péter András ácsmesterrel, aki vállalta a torony régi szarvazatának elbontását, és „annak utána feljebb vétettetvén az kőfalak, a mostani módilag a toronynak szarvazatjára a micsoda fák kívántatnak, azoknak megvágására a falusi lakosokkal elmegyén, és mikor a kőfalak készen lesznek, a tornyot egészen felszarvazza, két harangnak a székeket megcsinálja, a tornyot meglecezi és egészen meg is cserepezi”. A torony új szarvazatának a magasságát 10 ölben határozták meg. 1804. február 6-án kelt a torony megemelése érdekében Benke Mihály és Benke Péter kőművesekkel kötött szerződés, akik a jelek szerint

¹ A munkálatok kezdeményezője az egyházközség és Benedek Mihály lelkész. A műemlékvédelmi hivatal jóváhagyásának megszerzését és a pályázat sikerét Ferenczi Sámuel és a Linea Kft. munkája segítette, a kutatás és a munkálatok megszervezését a püspöki hivatal képviselőjében Furu Árpád végezte, aki a falkutatásra a templom belső freskóinak feltáróját, Lángi József restaurátort és Fehér János művészettörténészt kérte fel. A kivitelezésre az Unicons Kft. kapott megbízást.

² DÁVID 1981. 150–155. • ENTZ 1996. 200. • LÁNGI-MIHÁLY é. n. 44. • SÓFALVI 2017. 179.

³ LÁNGI-MIHÁLY é. n. 44.

ebben az időszakban és később is életvitelszerűen Homoródkarácsonyfalván tartózkodtak (ám alighanem nem innen származtak). A szerződésben a torony három öllel való megemelése szerepel, „olyan vastagságú kőfallal, mint a toronynak mostani fala, tisztességes párkányokkal és óra circulussal feljül bé végezik; a tornyot tetejétől fogva az ajjáig újra téhelik,⁴ kimeszelik és fejeérik, azután az ajjától felfelé egy német öltre borsóson meghánnyák”.⁵ A kőművesek végül négy öllel magasították meg a régi tornyot. Az 1827. évi püspöki vizitáció jegyzőkönyve megőrizte a torony nyugati homlokzatán kialakított ovális medallion eredeti feliratát is:

„A’ Torony oldalán napnyugot felől ez olvastatik:
Ezer nyoltz száz hétben fellyebb emeltetett
E Torony Kő Fala, ’s ujra fedettetett.
Egy Isten áldassál érette, mivel Te
adtál erőt míg hiv Nyájad ezt mivelte.”

A 2024. évi kutatás minden kétséget kizáróan legizgalmasabb leletének az újonnan előkerült, háromsoros rovásírásos feliratot tekinthetjük. A torony északi homlokzatán nyitott kis kutatóablakban felíratra utaló nyomok bukkantak elő, és tudva azt, hogy pontosan ennek a résablaknak a szemöldökeként szolgáló köelem belső oldalán létezik egy már ismert, két sorba rendezett, vésett rovásírásos / székelly írásos, mindmáig megfejtetlen felirat,⁶ a feltárás bővítése mellett döntöttünk – ez nyilván a jelzett szemöldökkövet borító vakolatrétegek gondos és óvatos eltávolításával járt. Ahogy a szemöldökkő szabadult ki a vakolatrétegek alól, örömünk is egyre nőtt, hiszen egymást követően három sornyi, csaknem teljesen ép, a székelly írás betűivel vésett / rovásírásos felirat bontakozott ki előttünk.

A torony északi homlokzatán, a 4. szint résablaka (85 × 10 cm) fölé szemöldök gyanánt behelyezett, többé-kevésbé szabályosnak mondható andezit kötömb külső felülete egészen sima. Méretei: 38,5 × 22 cm. A jobb alsó sarkából egy részlet kitört, ám ezzel a felírat nem csonkult (sőt, mintha a felírat íve és betűkiosztása követné is a csorbát). A kő felületét két vízszintesen bevéssett vonal három sávra osztja (az alsó sáv magassága kb. 8 cm, a középsőé 6,5 cm, a felső

sáv pedig 7,5 cm), ezekben a sávokban sorakozik a szintén háromsornyi felírat. A köemléket két réteg vakolat borította: ezek közül a legfelső alighanem a torony 1804–1806 között zajló magasítása idején készült, az ez alatti vastagabb, szintén meszelésréteget is hordozó vakolat a torony késő középkori, esetleg kora újkori periódusából is származhat.

A székelly írással készült korai feliratok értelmezési problémáinak eredői most is munkálnak, magánhangzó szinte nem is szerepel a szöveg-részben, melynek átbetűzése és a magunk szerény olvasati kísérlete alább olvasható:

RM · AJF · RMCs · AJF · NCsRK
AJF · TNLB · AJF · STyM · AJF
NCsRK · TLSzBL · Sz?V · JSNJ

KRCsN · FJA · CsMR · FJA · MR
FJA · MTyS · FJA · BLNT · FJA
JNSJ · V?Sz · LBSzLT · KRCsN

K^aR^aCs^oN FⁱJA Cs^oM^oR FⁱJA ⁱMR^e
FⁱJA M^aTy^s FⁱJA B^aLⁱNT FⁱJA
J^aN^oSⁱJ V?Sz^eL^eB^eSz^eLT^e K^aR^aCs^oN

Nyilvánvaló az, hogy egy hat generációra visszamenő leszármaztatás olvasható az első két sorban, a leszármazás utolsó tagjának a neve lévén a harmadik sor elején megjelenítve a Jánosi formában.

Az ezt követő csoport értelmezése a legproblematikusabb: a három betű közül az elsőt V-ként olvashatjuk, viszont a középső szokatlan formája miatt számunkra egyelőre nem azonosítható. A szó harmadik, Sz-ként betűzött függőleges jele és a középső betű közötti rész meg is sérült, a kő itt láthatóan kicsorbult. A következő csoport betűi a leginkább logikus megoldással az „elbeszélte” / „elébeszélte” szót rejthetik, majd legutolsóként ismét a „Karácson” név szerepel a felíratban, kérdés, hogy itt személynévként-e vagy esetleg éppenséggel helynévként:

Karácson fia Csomor fia Imre⁷
fia Mátyás fia Bálint fia
János(i) ... elébeszélte Karácson(falván)

⁴ Értsd: vakolják.

⁵ A hivatkozott levéltári adatok a Homoródkarácsonyfalvi Unitárius Egyházközség Levéltárából származnak.

⁶ Vö. BENKŐ–SÁNDOR–VÁSÁRY 2021. 171–174. • FEHÉR 2020. 224–226.

⁷ További lehetséges megfejtések: M^aR^k, M^oR, esetleg M^aR^{ion}.



| Gyöngyössi János rajza

A felirat korának a meghatározása viszont kétséges maradt. Legkésőbbben a torony építésének az idején (azaz 1496 táján) készülhetett, ebből a periódusból pedig egy Jánossa / Jánossi Antal nevű, karácsonyfalvi előkelő székelyt is megemlíthetünk (1477-ben oklevélben szerepel,⁸ a jelek szerint 1493-ban már nem is él⁹), mint aki (vagy legalábbis a családja) hipotetikusan kapcsolatba hozható lenne a feliratban szereplő Jánosi névvel jelzett személlyel. A bizonytalanságot azonban a felírtos kőnek az elhelyezése is fokozza: eléggé nehezen látható helyen, magasan, a torony északi oldalán lett beépítve, így a felírtot igen kevesen láthatták, és a kutatás jelen állása szerint az is elképzelhető, hogy e helyzetében a kő mindig is be volt vakolva. Ez pedig a felírt 1496-nál korábbi keltezését teszi lehetővé, ami azt jelentheti, hogy a kőemlék a mai helyén másodlagos. A kötőmb belső oldalának íves, hengerverszerű kiképzése révén (ezen húzódik a már korábban is ismert kétsornyi rovásfelírt) a kutatók már korábban is feltételezték, hogy a kőelem eredetileg talán egy hengertagos román kori kapuzat rétegköve lehetett – a kutatás jelen

állása szerint minden kétséget kizáróan ezt sem megerősíteni, sem cáfolni nem tudtuk; és egyelőre a kőemlék már korábban is ismert kétsornos felírtának kétségtelen megfejtéséhez sem jutottunk közelebb.

A kivételes lelet szépen illeszkedik a környékről ismert, kőbe vésett korai rovásírástól emlékek sorába: a vargyasi (középkori, medencével kiképzett kőfaragvány a mai református templomban), a bágyi (a református templom késő gótikus szentélyrészét támasztó pillér kőelemén) és a korábban is ismert homoródkarácsonyfalvi felírttal együtt segíthet hozzá a leltűnt korok székelyeinek mindmáig talányos íráshasználatának megértéséhez.

A kutatás folytatódik, reményeink szerint sikerülhet a kőemlék feltételezett eredeti funkciójának pontosabb meghatározása, és így a felírt keltezéséhez is közelebb kerülhetünk.

Könyvészet

Benkő Elek–Sándor Klára–Vásáry István: *A székely írás emlékei. Corpus Monumentorum Alphabeto Siculico Exaratorum*. Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Budapest, 2021.

Dávid László: *A középkori Udvarhelyszék művészeti emlékei*. Kriterion Könyvkiadó, Bukarest, 1981.

Entz Géza: *Erdély építészete a 14–16. században*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 1996.

Fehér Bence: *A Kárpát-medencei rovásírástól emlékek gyűjteménye. I. kötet: Korai emlékek (1599 előtt) és kései felírtos emlékek*. Magyarságkutató Intézet, Budapest, 2020.

A sepsikőröspataki Kálnoky család levéltára. A Kovászna Megyei Állami Levéltár (Sepsiszentgyörgy) őrizetében. 49. sz. fond.

Lángi József–Mihály Ferenc: *A homoródkarácsonyfalvi unitárius templom*. Homoródkarácsonyfalváiért Alapítvány, Budapest, é. n.

Sófalfi András: *Hadakozás és önvédelem a középkori és fejedelemség kori Udvarhelyszéken*. Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2017.

Székely Oklevéltár III. 1270–1571. Szerk. Szabó Károly. Kolozsvár, 1890.

⁸ SZÉKELY OKLEVÉLTÁR. III. 1890. 97–99.

⁹ *Kálnoky cs. lvt.* Fasc. 37. 52^r.

Májusfa és zeneszó

Buzogány-Csoma István lelkész közlése szerint Szentivánlaborfalván a májusfaállítás április 30-án délutánján kezdődik. A fiatalok közösen keresnek és vágnak zöld ágakat, majd viszik el a lányos házakhoz. Minden háznál énekelnek, és táncra hívják a ház lányát. A házigazdák megkínálják a látogatókat, majd azok tovább mennek. Hajnalig tart, amíg végigjárják a falu összes lányos házát.

Csekefalván május elseje reggelére teszik be a zöldágakat a lányos házak kerítésén belül, vagy ahol éjszakára nyitva a kapu, ott beviszik az udvarra, és a ház oldalához vagy a tornáchoz támasztják. Azok a lányok, akik virágbokréta tűztek a fiúk mellé húsvéti locsoláskor, azok várják és kapják a zöldágot. Hogy tévedés ne essen, a zöldág szárába bevésik vagy felírják a legények nevük kezdőbetűit, így tudják meg a lányok, hogy kitől kapták azt.

Május elseje reggelén a székykeresztúri Polgári Fúvószeneke 1895 kisebb nyitott teherautóval vonul át a falun, és zenével köszönti annak lakóit. A zenekarnak csekefalvi tagjai is vannak, így utcasarkokon is megállnak, zenélnek és megkínálják őket.

Zöldág és muzsikaszó kéz a kézben jár itt is.

| MOLDOVÁN-SZEREDAI NOÉMI



Születés hete mozgalom Székelykeresztúron

A születés hete nemzetközi szakmai, kulturális és tájékoztató rendezvénysorozat, amelynek az a célja, hogy a nők minél több hasznos információhoz jussanak az anyai szerepük kapcsán. A programok olyan témaköröket ölelnek fel, mint a párkapcsolat, családtervezés, várandósság, szülés, szoptatás, csecsemőgondozás, anyavá-apává válás, gyermeknevelés. A rendezvény időpontja május eleje, és nem véletlenül tevődik anyák napja tájékára.



A születés hete kiváló lehetőség a nők számára, segít felkészülni az anyai szerepre és támogatást nyújt a családdá válás folyamatában.

Székelykeresztúron első ízben 2011-ben szervezték meg, Andrási Erikának, a Gondviselés Segélyszervezet székykeresztúri irodájának akkori vezetőjének indítványozására. A rendezvényre igyekszünk helyi szakembereket meghívni, így segítve az érdeklődők és a szakemberek kapcsolódását.

A székykeresztúri születés hete különlegessége a babakocsi felvonulás és a születésfa-avatási ünnepély, mely a rendezvény koronája a kezdetektől napjainkig.

A rendezvény szervezője a Gondviselés Segélyszervezet. Mindenkorai segítséget nyújt a Székelykeresztúri Unitárius Egyházközség, Székelykeresztúr önkormányzata, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium, a városi bölcsőde, a Mesevár Napköziotthon, a városi könyvtár, az Erdélyi Ifjúsági Egyesület.

| BALOGH RÉKA

„Istent is csak akkor látjuk, ha akarjuk...”

Péterffy Miklós építész Homoródszentmártonban született 1964-ben. Felsőfokú tanulmányait Kolozsváron és Budapesten végezte. Szakmai pályafutását Janáky István műtermében kezdte, 1999-ben önállósult, majd 2018-ban tanítványával, Dőry Bálinttal együtt alapított közös építészirodát. Egyaránt vállalt munkát Erdélyben és Magyarországon, mindkét ország szakmai kamarájának aktív tagja. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Építésztechnológiai Karának külsős oktatója, majd tanára, számos publikáció szerzője. Több szakmai elismerés birtokosa, a Pro Architectura-díj kitüntetés (2020). Az építésszel, akinek nevéhez a dévai unitárius szórvány- és zarándokközpont terveinek kidolgozása is kötődik, Koncz Attila rovatgazda, a Mathias Corvinus Collegium kolozsvári képzési központjának oktatója beszélgetett.

Minden hivatástörténet sajátos, egyedi. Úgy képelem, egy jövőbeli építész már kisgyermekként az építőkockák rabja. A te esetében hogyan történt ez? Már az első pillanattól világos volt, hogy mi leszel, ha nagy leszel, vagy később alakult így?

Egy ilyen emlékem biztosan van. Egész pontosan 1972-ben, amikor nyolcéves voltam, családommal a tengerpartra mentünk nyaralni, és amikor Konstancán megnéztük a római kori emlékeket, ott láttam egy csigalépcsőt, ami egészen megfogott. Volt egy trükkje ugyanis: a galériáról úgy jött le, hogy nem érte el a padlót, hanem – mondjuk úgy – lebegett fölötte. Ez nekem annyira megtetszett, hogy utána mind ilyeneket rajzoltam, meg persze szállodákat, ha már nyaralás...

Ez tehát élményszerű, tapasztalatokból táplálkozó folyamat volt nálad.

Teljes mértékben. Aztán néhány évvel később, amikor tizenegy éves lehettem, eljutottam első alkalommal Budapestre. Emlékszem, pont a Gellért-hegyen álltam, amikor elhatároztam, én itt akarok házakat tervezni. Hallottam a város morálját, lenyűgöztek az izgalmas és változatos épületek – de utána jó volt persze visszamenni Torockóra, annak egészen más korú és jellegű építészeti közegébe. Családom története révén erősen kötődöm a településhez. Egy időben dédnagyapám, Péterffy Gyula volt a felekezeti elemi iskola igazgatója és egyszers-

mind az egyházközség kántora. Palástviselési joga is volt, számos más felmenő mellett, akik unitárius lelkészként szolgáltak. A piacon most is áll a házuk, és érdekes módon pont erre került föl az Europa Nostra díj plakettje, amelyet 1999-ben nyert el a település.

A családban volt-e bármilyen előzménye, hogy te az építészti pályát válaszd? Akadt-e az őseid között olyan, aki mélyebben elköteleződött valamelyik művészeti ág mellett?

Nagyapám például képzett muzsikus volt, a kolozsvári unitárius teológia orgona- és zenetanáraként tevékenykedett. Ma az ő nevét viseli a kollégium kórusa, illetve az általa gyűjtött és feldolgozott formában maradt ránk a templomainkban énekelt passió. De nemcsak ez az örökség hatott rám inspirálólá, hanem a környezet is, amelyben éltünk. A nagyszülői ház Kolozsváron például, amely a harmincas években épült, és minden részletében egy csoda: a még mindig működőképes, eredeti Siemens gyártmányú villanykapcsolóktól a bejáratig, amelynek csuklós szerkezete furmányosan nyitja vagy zárja a kétrétegű üvegezett ajtót. Már gyerekként nagyon szerettem ezeket a régi, izgalmas megoldásokat.

Szavaidból arra következtetek, mindig nagy tisztelője voltál a korábbi korok és alkotók munkásságának. Aktív, kortárs építészként viszont nyilván késztetést érzel arra, hogy valami újat, csak rád jellemzőt alkoss. Hogyan

kerül benned egyensúlyba ez a két különböző tendencia?

A választ kicsit messzebből kell kezdenem. Az 1980-as évek elején háromszor felvételiztem Bukarestben az egyetemre, mindannyiszor sikertelenül. Végül Kolozsváron statikusként végeztem 1989-ben, aztán már a rendszerváltás után Budapesten diplomáztam építészként. Magyarországon volt alkalmam az iskolatemető Janáky István műtermében dolgozni, majd 1996-ban visszatértünk Kolozsvárra. Mindkét helyen az a tapasztalat fogalmazódott meg bennem, hogy az általános értékválság korát éljük, amely hatással van az építőművészetre is. Akkor jutottam arra a következtetésre, hogy tulajdonképpen kétféle építészet van: egy kitalált és egy eredeztetett.

Az eredeztetett építészetben az az izgalmas, hogy azt mondhatjuk róla: előre emlékezik. Valamilyen korábbi időszak sajátosságainak, működésének, anyaghoz való viszonyának, minőségének felidézéséből kialakult, inkább taktilis konstruktív tradíció megélése, amely az otthonosság érzetét adja. Ez természetesen nem lehet csupán egy szólam, játék a szavakkal vagy köznapian szólva duma, hanem kézzelfogható valóságként kell testet öltenie. Az építészet nem verbális műfaj, ha azzá tesszük, hibázunk.

Ami pedig a másikat, a kitalált építészetet illeti, az olyan, mintha azt csinálnánk, amit annak idején Isten. Teremtés, csak kicsiben. Persze bőven előfordul, hogy az ember olyasmire jön rá, amiről később kiderül, mások máskor már megvalósították, de a kreativitás – hogy ne mondjam, kreáció – élménye ugyanaz.

Ha az embert – vagy kicsit nagyképpen mondván, a művészt – egyből értik, ha a munkája túl könnyen verbalizálható, az manapság gyanús. Az anyag viszont nem hazudik. Értenünk kell sajátos nyelvét, mint ahogyan a testét. Ha ehhez tudjuk tartani magunkat, a produktum pedig hűséges marad a maga műfaji szabályaihoz, az már óriási dolog.

Amikor dolgozol, nálad hogyan kapcsolódik össze a szakmai tudás és a kreativitás?

Munkája válogatja, de mindig a leendő épület helye, közvetlen környezete jelenti a kiindulási

alapot. A hely fogalmát nem olyan nagy léptékben kell elgondolni, mint – mondjuk – az egész Kárpát-medence vagy Erdély, sőt még egy városon belül is inkább csak egy negyed vagy utca jelenti a viszonyítási pontot. Ez a fontos, ehhez kell kapcsolódni, szó szerint beleépülni – abba a nagy mátrixba, amit az adott hely többdimenziós szövete kijelöl.



| Fotó: Schmal Fülöp

Az építész ilyenkor sok mindent összegyűjt, szerencsés esetben olyan függvényszerű rendszerre állnak össze a fejében, ami szinte vízióként rajzolja ki a leendő épületet és funkciót, majd indulhat az agymunka. Az esetenben egyébként ez sokszor futás közben történik, miközben darálódnak és tisztulnak bennem a dolgok.

Nagyon sok múlik a megrendelőn, nagyon sok múlik az építészen, de talán a legtöbb kettejük viszonyán. A tervezőnek nem szabad kiadnia a kezéből még csak egy vázlatot sem, ha nem tudja száz százalékgig felvállalni, ha nem tudja a megbízónak átadni azt a hitet, amit a házban megfogalmaz. Ideális esetben tulajdonképpen közös tanulási folyamatról beszélhetünk a terv megszületése kapcsán.

Aztán persze nem szabad megfeledkeznünk az anyagi dolgokról, illetve az állami és helyi rendelkezésekről sem.

Szavaidból úgy veszem ki, egyetértesz azzal a felfogással, amely szerint az építészetben helye van valamiféle spiritualitásnak is.

A *genius loci* nem csupán a domborzati viszonyok, anyagok, növények és hasonlók leképeződése, hanem az ott lakók életformáját, hagyományait, világhoz való viszonyát és hitét is magában foglalja. A mesteremmel, aki egyébként katolikus volt, többször vitatkoztunk ilyesmiről. Ő tudta, hogy unitárius vagyok, és ennek kapcsán azt mondta nekem: ti nem hisztek a Szentháromságban, nincsen absztrakciós képességetek. Amire én meg azt válaszoltam: szerintem meg épp ellenkezőleg, hiszen minél jobban szétbontasz egy egységet, annál kevésbé hiszel benne... Igen, ma is azt gondolom, amikor létrehozunk valamit, annak valamilyen megélés az alapja, ami – ha tovább megyünk – egyfajta pozitív lelkeség: behatolni és megérteni a természetet, az embereket, az anyagot, a szerkezetek nyelvét, amivel bepillantást engednek számunkra legbensőbb titkaikba.

Több olyan épületet is tervezél, amely valamilyen egyházhoz kötődik. Van közöttük turisztikai célú, mint amilyen a jáki román stílusú, középkori műemlék templom látogatóközpontja, illetve olyanok is, amelyek kimondottan liturgikus funkciójúak. A Debrecen egyik lakótelepére álmódott görögkatolikus templom végül nem valósult meg, a dévai unitárius szóró- és zarándokközpont viszont igen.

Utóbbinál az jelentette a kihívást, hogy az épület eredetileg egy zsidó kereskedő lakóháza lehetett, és annak adottságaira figyelemmel kellett kialakítani a többfunkciós új központot, amely egyszerre gyülekezeti ház és lelkeszi lakás, nem utolsósorban pedig zarándokszállás, mivel Déva annak ellenére, hogy nem unitárius vidéken fekszik, szinte olyan, mint Róma a katolikusoknak, lévén Dávid Ferenc az ottani várbörtönben halt meg. Az elgondolás tehát az volt, hogy egyrészt a háznak a „lelkét” ne tegyük tönkre, másrészt az átalakítások nyomán ki tudja elégíteni az összes felmerülő igényt, mindezt az unitárius lelkeség külsődleges jegyeinek megjelenítésével. Az istentiszteleti térszempontjából ez azt jelentette, hogy a tetőn keresztül világítottunk be a templom piacára, ami rögtön erős függőleges tengelyt képezett az ég felé, és tulajdonképpen e köré szervező-

dött irányított módon a tér, végpontjában a szószékkal.

Amikor a tervek készültek, még Szabó Árpád volt a püspök, aki nagyapámat jól ismerte, és gondolatiságban nagyon sokat tett hozzá az épület koncepciójához. Eredetileg ugyanis az volt az elképzelésem, hogy a szószék mögötti hófehér matt falra ugyancsak fehér, de fényes színnel valamilyen díszítő minta kerüljön, amit csak akkor látok, ha egy kicsit a fejemet megmozdítom. A különböző unitárius vidékek helyi népművészetét akartam behozni a templomba, hogy később ne legyen abból az alapvetően jó szándékból, hogy mindenki ajándékba elhozza a sajátját, valamilyen kezelhetetlen rendezetlenség. Végül egyrészt a padok faragásában jelentek meg a motívumok, másrészt a terem hátsó falára egy kézimunkákból készült, patchwork-szerű összeállítás került a régiók adományaiból – utóbbi megszületésében nagy szerepe volt Kolozsváron élő nagynénémnek, Péterffy Enikőnek.

A püspökkel végül arra a döntésre jutottunk, a szószék mögötti falra olyan idézet kerüljön a Bibliából, ami a leginkább jellemez minket, unitáriusokat. A mai napig megvan az az e-mail, amelyben erről ír: azért jó gondolat a fehér alapra fehérrel felírt szentírási részlet, mert Istent is csak akkor látjuk, ha akarjuk. Tehát ha látni akarsz, akkor egy kicsit meg kell mozdítsd a fejed, s már olvashatsz is. Számomra ez talán a legszebb megfogalmazása a mi sajátosan unitárius absztrakciós készségünknek.



Lovarda, Fót

Istentiszteletek az összetartozás jegyében

Közösségkovácsoló alkalmak



HADNAGY ÉVA

Legyünk üzenethordozók, ki-ki a maga helyén.

A Magyar Unitárius Egyház egyik legimpozánsabb templomát, amely nagyságrendileg az öt legnagyobb templom egyike, több mint százötven éve együtt építtette a két Bencéd, Kobátfalva és Székelyszentmihály gyülekezete. Székelyszentmihály volt az anyaegyházközség, amelyhez leányegyházközségként Bencéd és Kobátfalva is tartozott. A templom nem a falu közepén található, hanem a falu szélén. A szokatlan helyválasztás oka, hogy így a kobátfalvi hívek és a Bencédből érkezők is ugyanakkora távolságot kell megtegyenek vasárnaponként. A kobátfalvi egyházközség az 1960-as években önállósodott, 2006-ban pedig a két Bencéd is külön vált, így a monumentális templomot ma kizárólag csak a székelymihályiak használják. – Mindenképp pozi-

tívum és egyfajta áldás az, hogy gyarapodott mind a három egyházközség, és önállóan tudnak papot, templomot, gyülekezetet fenntartani, mondta Csáki Levente, a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör esperese.

Közel egy évtizede azonban az összetartozás jegyében közös istentiszteleteket is szerveznek, és a három település hívei három egymást követő vasárnapon át egymás templomaiban hallgatják Isten ígését, emlékeznek a múltra, a közös gyökerekre és az együvé tartozásra. Csáki Levente kobátfalvi lelkésztől származik a közös istentiszteletek gondolata, amelyeket azóta is a húsvétot megelőző időszakban tartanak.

2010-ben volt az a javaslatom, hogy tegyünk egyfajta lelki próbálkozást annak érdekében, hogy legyen közös ünnepünk, majd miután Tófalvi Tamás székelymihályi lelkész is idekerült, gyakorlatba ültettük ezt a gondolatot. A bevett szokások szerint mindig Bencédben kezdenek és Székelymihályon fejezik be a közös istentiszteleteket. Idén sem volt ez másként. – Mindig a húsvétot megelőző időszakban tartjuk ezeket a közös istentiszteleteket, az utolsó pedig rendszerint virágvasárnap kerül sor. Ezen változtattunk idén, hiszen tudni kell, hogy ilyenkor a másik két faluban nincs igehirdetés, csendben maradnak a harangok, ám mivel fontos keresztény ünnepről van szó, ezért döntöttünk úgy, hogy a virágvasárnapot mindenki otthon, a saját templomában tartsa meg – részletezte az esperes.

Az igazi ember a hite által él

Székelyszentmihályon idén április 6-án tartották a közös istentiszteletek zárómozzanatát, ahol szép számban összegyűltek a három falu hívei, elfoglalták helyüket az egykoron kijelölt padsorokban, amelynek szigorú szabályai voltak, sőt a különböző irányból érkezők más-más bejáratot is használtak. Az is szokássá vált az elmúlt években, hogy nem a helyi, hanem a másik két lelkész végzi a szolgálatot. Csáki Le-



A három falu összetartozásának jelképe



vente esperes imáját követően Makkai-Ilkei Ildikó bencédi lelkész hirdette az ígét. Beszéde alap gondolatát Habakuk próféta második könyvéből választotta. Többek között a mi dolgunk a világban kérdéskört tárgyalta prédikációjában, és arra buzdította a híveket, hogy az igében elhangzottakhoz hasonlóan ezt az elődeinktől kapott örökséget, ezt a hitet őrizzük meg és adjuk tovább, legyünk üzenethordozók, ki-k a maga helyén, kiemelt felelősséggel, legyünk igazak, hűek, éljünk a hitünkben, és a mi szeretett egy Istenünk mindig velünk lesz! – mutatott rá beszédében a lelkész.

Tófalvi Tamás székelyszentmihályi lelkész házigazdaként köszöntötte az egybegyűlteket, hangsúlyozva a közös istentiszteletek fontosságát,

amelyek célja, hogy közelebb hozzák egymáshoz a három gyülekezetet. –A történelem összekötött bennünket, a gyökereink közösek, és meggyőződésem, hogy együtt a jövőben is erősek tudunk lenni, ehhez pedig arra van szükség, hogy az emberek közel álljanak egymáshoz – vélekedett.

Történelmi visszatekintő

A székelyszentmihályi templomot 1841-ben kezdték el építeni, és 1869-ben szentelték fel. Már korábban is használták, de ekkorra sikerült az utolsó simításokat is befejezni, helyére került az orgona és a szószékkorona. A dómméretű épület egy korábbi templom helyére épült klasszicista stílusban, az építkezés során felhasználták a régi középkori templom anyagát is. A templom érdekessége, hogy a torony alatti bejáratot kétoldalt római oltárkő szegélyezi. A középkori templomot lebontásakor 400 évesre becsülték. A templom az elmúlt években, több szakaszban, külső felújításon esett át, megszépültek a falak, cserélték a tetőt, az ablakokat, az egyház 450. éves évfordulója alkalmából díszkaput is felállítottak a templomkertben, 2024-ben pedig járdát és parkolókat is kialakítottak. A jövőben a templombelső felújítására készül az egyházközség.





| Fotó: Szabó Károly

Farkas Árpádra emlékeztek

Megsokszorozódott április 5-én a Siménfalva községhez tartozó aprócska település, Székelyszentmiklós népessége, amikor is Farkas Árpád Kossuth-díjas költőre emlékeztek. Gyermekkorának helyszínén harmadszorra szervezte meg a Farkas Árpád-emléknapot a hivatalosan is bekiktatott Farkas Árpád Egyesület és a helyi unitárius egyházközség.

A program a Karsay József Kultúrotthonban kezdődött. Az egybegyűlteket Csáki Levente, a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör espere, helyi lelkész köszöntötte, értékelve, hogy a székelyszentmiklósi közösség él, és nemcsak 32 lelket számlál, ahogy a statisztikák mutatják, hanem sok százat, akik együtt megfoghatatlan erő. Bálint Sándor, a Farkas Árpád Egyesület elnöke elmondta, Szentmiklós mindig kicsi volt, de volt ereje az értelem, a kultúra tolmácsolására, és ezt teszik most is.

Kovács István, a Magyar Unitárius Egyház püspöke is megtisztelte jelenlétével a rendezvényt. Farkas Árpád számára nagyon fontos költő és ember volt, akinek költészete átférte az életét, és a sors még azt is ráróta, hogy amikor a végső búcsúra került sor, akkor is ő kellett megálljon a koporsója mellett. – Tudta, hogy az ige nem játék a szavakkal, hanem felelősség – fogalmazott.

Beke Mihály András, Magyarország Csíkszeredai Főkonzulátusa első beosztott konzuljának a költőről még 2001-ben készített portréfilmjét is

levetítették. Az alkotóval Zsidó Ferenc, a *Székelyföld* folyóirat főszerkesztője beszélgetett.

Az ünneplők a költő nagyszülői házában emléktáblát lepleztek le. Itt Farkas Dénes nyugalmazott unitárius lelkész szólt: talán egyedüli vagyok, aki Farkas Árpád életét a pályás időszakától egészen a temetési szertartásáig ismerem – mondta. Isten áldását kérte azoknak az életére, akiknek köszönhetően létrejött ez az emlékegyesület, és így együtt emlékezhetek.

Beke Mihály András örömet fejezte ki, hogy az erdélyi magyarság nem feledkezik meg morális irányt mutató nagyjairól. – Farkas Árpád igazán megérdemli, hogy megtartsuk emlékezetünkben, hogy nehéz pillanatokban felidézzük sorait, és mert igazi költő volt, akinek minden sora költészet, minden mondata metafora volt. Büszkeséggel töltötte el a kisebbségi lét, és örömmel fogadta az ebből fakadó többszörös feladatvállalást – emelte ki a konzul.

Az emléktábla leleplezését követően a templomkertben folytatódott az ünnepség, ahol felavatták azokat a Farkas Árpád életútját bemutató információs táblákat, amelyeket a FussNeki adománygyűjtő programnak köszönhetően valósítottak meg. Itt Szántai János, az Erdélyi Magyar Írók Ligájának elnöke mondott beszédet, majd felolvasta az alkalomra írott versét. Az ünnepség koszorúzással és szeretetvendégséggel zárult.

| HADNAGY ÉVA

Székel Andrea

Jelenleg Kolozsváron él. Két gyermek édesanyja. A Codespring szoftverfejlesztő cég humán erőforrásainak felelőse. A Gondviselés Segélyszervezet fáradhatatlan önkéntese. Energiája, elkötelezettsége inspiráló. A Kolozsvár-belvárosi Unitárius Egyházközség tagja.

1. Melyik az első, az unitárius egyházzal kapcsolatos élménye?

A belvárosi unitárius templom árnyékában nőttem fel, a Szentegyház utcában. A tornyát láttam minden nap a teraszunkról, de a templom igazán csak akkor került „testközelbe”, amikor konfirmációra készültünk Szabó Dezső tisztelettel. Előtte a templomot kellett kitakarítanunk, akkor mehettem fel először a szószékre. Maradandó, felemelő élmény volt, a kezemben lévő portörő ellenére. Mellesleg akkor vettem észre, hogy a szószéken ott van a Miatyánk szövege. „Biztos ebből puskáznak a lelkészek szükség esetén” – gondoltam akkoriban.

2. Van-e kedvenc, az egyházhoz fűződő tárgyi emléke?

A Dávid Ferenc-kehely súlyát mindig átérzem a szó szoros és átvitt értelmében egyaránt. A maga egyszerűségével, robusztusságával mindig nagy élmény. Hihetetlen érzés belegondolni, hogy milyen sok fontos ember ivott belőle, és valahányszor számhoz emelem, évszázados tradíciónak vagyok része. A nagymamám tavaly halt meg 102 éves korában, és halála után hozzám került egy kis imakönyv, ami még dédnagyanyám féltve őrzött kincse volt. Állítólag vele volt élete utolsó pillanataiban is.



ÉN IS UNITÁRIUS VAGYOK!



3. Ki az az unitárius személy, akit példaképnek tart?

Nincs feltétlenül unitárius példaképem, de nagy tisztelettel gondolok a nagy unitárius elődökre. Apámtól örökölt hagyomány, hogy halottak napján mindig gyújtunk gyertyát Brassai Sámuel sírján. Emlékszem, amikor apám először magyarázta el, hogy mi a polihisztor jelentése. Berde Mózes és Bölöni Farkas Sándor is kapnak egy biccentést ilyenkor. Viszont, ha mindenképpen ki kellene emelnem valakit, akkor az Pákei Lajos lenne, azt hiszem az ő öröksége vizuálisan is egészen lenyűgöző.

4. Legutóbbi emlékezetes egyházi élménye hol, mikor, hogyan történt?

Egy igazán emlékezetes, lelket melengető élmény Kidéhez kapcsolódik, amikor először közmunkáztunk ott. Van Kidében egy különleges hangulat, lüktetés, vonzás. Megható, ahogy az a kis rozoga templom élni akar és kétségtelenül élni is fog.

5. Miért jó unitáriusnak lenni?

Szeretem az unitárius vallás letisztultságát, nemes egyszerűségét és őszinteségét. Büszke vagyok rá a nyitottsága, toleranciája, a be- és elfogadása miatt. Az eszmék mellett pedig szeretem az unitárius közösséget, tudom, hogy itt számontartanak és számítanak rám.

A hónap kérdései



Idén 35 éves az 1990-ben újraindított *Unitárius Közlöny*. Az azóta megjelent lapszámok főszerkesztői válaszolnak havi kérdéseinkre, másodikként a Jakabffy Tamást váltó Czire Szabolcs, aki 2009 és 2010, illetve 2015 és 2020 között töltötte be ezt a tisztséget.

Foglalja össze egy mondatban, mi volt a főszerkesztői feladatkör legnagyobb kihívása!

Szerkesztői-szerzői csapatépítés, az új laptükör megalkotása, vallási-teológiai tartalom egyensúlyba hozása a beszámolókkal.

Melyik három szó jut eszébe a *Közlöny*ről? Miért?

Egyház, beszámolók, magazinositás.

Mit üzen a mai olvasóknak?

Olvassák a *Közlönyt*, és követeljenek abban tartalmas írásokat, akár kérdéseket küldve a szerkesztőségnek.

Véleménye szerint mi a *Közlöny* szerepe, küldetése?

Intézményi öndokumentáció, az unitárius lelkiség táplálása, tükör a világ felé.

Adománygyűjtési felhívás

A Magyar Unitárius Egyház főhatósága részéről adományozási felhívással fordulunk egyházközségeinkhez, tanintézetekhez, egyháztársadalmi és szakmai szervezeteinkhez, továbbá minden adakozó szándékú személyhez. **A gyűjtés célja a Kovásznai Unitárius Leányegyházközség támogatása gyülekezeti központ kialakításában.**

A Kovásznai Unitárius Leányegyházközség története 1887 januárjában indult. Csutak Ferenc néhány társával írásbeli kéréssel fordult Ferencz József püspökhöz, melyben az unitárius vallásra való áttérésüket és a közösség egyházközséggé nyilvánítását kérték. Az alapítókéhoz hasonló lelkesedés és elszántság jellemzi a gyülekezet jelenlegi 46 tagját is. Olyan ingatlant találtak Kovásznán, amely alkalmas istentiszteletek és egyéb gyülekezeti események tartására. Az 1906-ban épült ház 1959 m²-es területen fekszik, alapterülete 142 m². A lakóházhoz nyári konyha, csűr, szín és fásszín is tartozik. A célösszeg 63 000 euró.

A gyülekezet ingatlanvásárlási terveinek támogatása érdekében az Egyházi Képviselő Tanács Elnöksége – a folyó év december 4-i ülésén – célirányos egyetemes egyházi gyűjtés meghirdetését rendelte el.

A pénzadományok célba juttatását 2025. május 31-ig várjuk. A készpénzadományokat a Sepsiszentgyörgyi Unitárius Egyházközség lelkészi hivatalába kérjük eljuttatni, a banki utalásokhoz pedig az alábbi bankszámlaszám áll rendelkezésre (megjegyzésben fontos feltüntetni: *Kovászna*):

RO89 BRDE 150S V015 7120 1500

A számlatulajdonos román megnevezése: Parohia Unitariană Sfântu Gheorghe, adónyilvántartási száma: 11146800.

Az adományozással kapcsolatban felmerülő kérdésekkel forduljanak Péterfi Ágnes helybeli lelkészhez a 0756 777 899 telefonszámon vagy a sepsiszentgyorgyiunitarius@gmail.com elektronikus postacímen.

Újabb vitaminadományok

Újabb nagy értékű adomány érkezett segélyszervezetünk kolozsvári és vargyasi raktárába 2025. március 21-én és 24-én. A Zdrovit Románia Kft. és Lőrincz Attila vezérigazgató jóvoltából – az elmúlt évekhez hasonlóan – idén is hasznos vitaminokat bocsátottak rendelkezésünkre.

Az összesen 12 raklapnyi adomány Erdély-szer-
te több száz gyermekhez, idős és hátrányos
helyzetű személyhez, illetve intézményhez jut el
április hónap folyamán.



A rendkívüli mennyiségű adományt ezúton is
hálás szívvel köszönjük a támogatóknak!

Jótekonysági futballtorna

2024 májusában a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör közgyűlésén hangzott el először annak a jótekonysági futballtornának az ötlete, amelyre ez év március 29-én került sor. Az ötletgazda és az esemény főszervezője Berei István szentábrahádi lelkész volt. A részt vevő csapatok Alsóboldogfalva, Bencéd, Csehétfalva, Csekefalva, Fiatfalva, Gagy, Kadács, Kissolyos, Kobátfalva, Korond, Siménfalva, Székelykeresztúr, Székelyszentmihály, Szentábrahám és Tarcsafalva unitárius gyülekezeteit képviselték. A nyertesek: I. hely Székelykeresztúr, II. hely Korond, III. hely Szentábrahám, IV. hely Siménfalva. A cél az volt, hogy az itt begyűjtött összeggel a Gondviselés Segélyszervezet székelykeresztúri fiókjának munkáját segítsék.

Ezúton szeretnénk kifejezni köszönetünket a Székelykeresztúri Unitárius Egyházkör azon lelkészeinek és gyülekezeti tagjainak, akik hozzájárultak a futballtornához, melynek sikere nemcsak a sport iránti szeretetüket bizonyítja, hanem a közösség összefogását is. Tizenöt egyházközség támogatott, figyelt fel a Gondviselés Segélyszervezet munkájára, és állt mellénk. A 8050 lejes pénzadományon túlmenően ez a történet nem a pénzről szólt elsősorban, hanem arról, ahogy lelkésztársaink látnak és értékelnek bennünket, és közösen nagy dolgokra lehetünk képesek.

Büszkék vagyunk, hogy ilyen nagyszerű egyházkör tagjai lehetünk! Hálásak vagyunk minden egyes hozzájárulásért, legyen szó akár részvételtől, szervezésről, akár anyagi vagy más típusú támogatásról. A jó Isten áldja meg mindannyiunk munkáját!

| DEÁK RÉKA



Munkaértekezlet New Yorkban



NAGY ADÉL

A felhőkarcolók közé is besüt a nap.

Bartha Zsuzsanna kocsordi lelkész társammal 2025. március 11–19. között vettünk részt az International Convocation of Unitarian Universalist Woman (ICU UW) meghívására a New Yorkban szervezett tavaszi munkaértekezleten, amely az ENSZ Nők Helyzetével Foglalkozó Bizottsága (CSW) éves konferenciájának időpontjára esett – tudatosan. Az ICU UW huszonöt résztvevővel csatlakozott a CSW eseményéhez. A CSW idén a pekingi nyilatkozat és cselekvési platform 30. évfordulóját ünnepelte, így a konferencia a visszatekintés jegyében zajlott. A bizottság hivatalos ülészakával párhuzamosan közel 800 előadás, műhelymunka zajlott különböző helyszíneken, amelyeket applikáción követtünk. Olyan projekteket mutattak be ezeken a workshopokon, amelyek a nők elleni erőszak, a nők oktatáshoz, egészségügyi ellátáshoz, munkaerőpiaci részvételéhez való hozzáférése ügyében kínálnak megoldást.

A tavaszi munkaértekezlet a Fourth Universalist Society impozáns templomában zajlott, a Central Parkkal átellenben. A 19. századi gyönyörű templom szinte elvesz a felhőkarcolók árnyékában, mégis hirdeti egy unitárius univerzalista vallási közösség jelenlétét a város sokszínűségében. A kétnapos értekezlet rövid előadásai és kiscsoportos megbeszélései is kapcsolódtak a fő témához. A munkaértekezlet az ismerkedésre, a személyes és közös célokról való beszélgetésre, az unitárius nemzetközi nőszervezet jövőjéről való elmélkedésre is lehetőséget kínált. A közös

program kiemelkedő pillanata a Kossuth-szobornál való rövid megemlékezés volt, március 15-én délután. Különleges nemzeti ünnep volt ez kettőnknek, a csapathoz csatlakozott Kiss Gábor New Jersey-ben élő magyar unitárius testvérünk is, így hárman énekeltük el a Kossuth-nótát, majd felkerestük York magyar cukrászdáját, és örömmel töltött el, hogy a cukrászda és a magyar sütemények az amerikaiak körében nagyon népszerűek.

A konferencia és tavaszi munkaértekezlet programjain kívül részt vettünk New York legnagyobb unitárius univerzalista gyülekezetében, az All Souls templomban szervezett közös vacsorákon. Ezek egyike a UUSC, az Unitárius Univerzalista Tanács mellett működő szervezet éves kiértékelője volt, a másik az All Souls nőszövetségének alkalmá, melynek témája a szeptemberben Kolozsváron szervezett negyedik világtalálkozó bemutatása volt. Közben időt szakítottunk és megtekintettük New York néhány nevezetességét, mint a Szabadság-szobor, az Empire State Building, a Central Park, a Rockefeller tér, a Grand Central állomás, a 9/11 emlékmű, a Trinity Church, a New York-i Közkönyvtár, a kihagyhatatlan Times Square – és az volt az érzésünk, hogy itt még a felhőkarcolók közé is besüt a nap. Rövid, de igen tartalmas amerikai utunk megvalósulásáért hálával tartozunk az ICU UW, a Balázs Ferenc-ösztöndíj-bizottság, a Magyar Unitárius Egyház támogatásáért, valamint Karen Steele unitárius nőtestvérünknek, aki otthonába fogadott. Az UNOSZ-nak köszönjük az ajándékokat, amelyeket a munkaértekezlet résztvevőinek továbbíthattunk.



Az Egylet Egyeteme



SZÉLES LÁSZLÓ

*Teendőivel is
az egy Isten
dicsőségét
szolgálja.*

Aki már próbálkozott ilyesmivel, az tudja, milyen nehéz utánpótlást nevelni. Tudja, hogy milyen lehetetlen átadni a munkát, amiben – szerény véleményünk szerint – mi vagyunk a legjobbak. Tudja, hogy nem magától értetődő teret engedni az utánunk jövők új ötleteinek, egy másik, már-már érthetetlennek tűnő világnézetnek.

Az Országos Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet azonban mindenkor az ifjúság körül létezett, mindig az újakat, másképp, érthetetlenül, követhetetlenül gondolkodókat akarta egy (templom)tető alá terelni. Három hónap egy-egy hétvégéje igazolta, hogy a 125 éves recept nem veszített értékéből.

A kisbusz-felfüggesztések ringatásában Erdélyt beutazó tavaszi Közös utakon alapgondolatául a mustármagról és a kovászról szóló példázatokat választottuk. Ebben az ikerpéldázatban Jézus mehökkentőt állít a mennyek országáról, amit (elegánsan) nem határoz meg, hanem a hogyanról, a módozatról szól. Eszerint a mennyek országa alulról építkezik ahhoz, hogy elterjedjen, hogy nagyra nőjön, hogy kis kovászként megkelessze a rengeteg lisztet, amibe beledobják. Isten munkája mellé pedig az ültető ember kapavágásai, a kenyérdagasztó asszony gondos kezei is kellenek.

Ilyen szétszalazhatatlan, elválaszthatatlan isteni-emberi egységben zajlott a három egyletegye-

temi alkalom is Sepsiszentgyörgyön. A képzést kitalálói sorozatnak tervezték, mivel az átadásra szánt tudást túl töménynek érezték, hogy egyetlen napba vagy hétvégébe sűrítsék. Tudás, tudás, ismeret... Hát nem kapnak ebből eleget szegény fiatalok? Való igaz, a képzéssorozat programjában a „közösségépítés”, a „barátkozás” vagy a „szociális készségek fejlesztése” rovatokat senki nem fogja megtalálni, azonban ezek az igazán lényeges dolgok, a tulajdonképpeni célok, amiket zászlójára tűzött az egylet a szervezés során, azok az egy-egy programpont közötti tíz percben vagy fél órában rejtőztek. Megbújtak a *Rendezvényszervezési ábécé* című mű ismertetése alatti egymásra mosolygásban, esténként a gitárhúrok hangjai között, minden imában, viccben, nevetésben és szerető pillantásban.

Így hát nem azért könnyelhető el bármilyen rendezvény sikeresnek, mert résztvevői kipipálták a napirendet, megették a megfelelő adag ételt, és a végén büszkén meghúzták azt a bizonyos vonalat. Az ODFIE rendezvényei akkor sikeresek, amennyiben betöltik mindenkori céljukat: közösséget kovácsolnak, mely nemcsak szavakkal, nemcsak énekekkel, hanem szürke mindennapjaival, nyűgjével és teendőivel is az egy Isten dicsőségét szolgálja.

A 2025. esztendő EgyletEgyeteme ilyen volt. Talán téves képzeteket ébresztett a résztvevőkben az egyetemek működéséről, de ennek hadd igyák levét későbbi tanáraik. Azokra, akik a harmadik alkalom végén az ODFIE-nél „diplomáztak”, találó a „kedves testvéreim” megszólítás. Búcsúzáskor szeretettel borult egymás nyakába zenész, rapper (tényleg!), fényképész, (valódi) egyetemi hallgató, érettségiző, és még sorolhatnám, de akkor is kevés lenne talán.

A kovász sem magától lesz azzá, ami. Félre kell tenni a kis edényben, és ápolni, gondozni kell, hogy beteljesítse létezése célját, a liszt megkelesztését. Három hétvégén keresztül az ODFIE vezetősége kovászt próbált készíteni. Kovászt, amit gondozni kell, de az alapja készen áll. A puding próbája az evés. A kovász próbája a kelesztés.

Egyházunk hírei

Kriza János-emlékév

Székelykeresztúron nyitottuk meg egyházunkban a Kriza János-emlékévet. A néhai unitárius püspök, néprajzkutató, műfordító és költő halálának 150. évfordulóján tisztelegtünk életműve és hagyatéka előtt. A március 22-i esemény ennek az igyekezetnek az első állomása. Helyszíne a Berde Mózes Unitárius Gimnázium, Kriza János egykori iskolája volt. Az ünnepi alkalmat Szabó Előd unitárius lelkész áhította nyitotta meg.



Köszöntőbeszédet mondott Czire Alpár, a Berde Mózes Unitárius Gimnázium aligazgatója, Koncz Hunor, Székelykeresztúr polgármestere és Bíró Barna Botond, Hargita Megye Tanácsának elnöke. Az ünnepség díszvendége Németh Zsolt országgyűlési képviselő, a Külügyi Bizottság elnöke volt.

A Magyar Unitárius Egyház nevében az emlékévet Andrási Benedek főjegyző nyitotta meg, majd Németh Zsolt országgyűlési képviselővel és Czire Alpár aligazgatóval leplezték le Kriza János mellszobrát. A szobor Túri Török Tibor Magyar Ezüst Érdemkereszt, Podmanitzky-, Pro Urbe és Pro Cultura díjas szobrászművész, múzeumtulajdonos, Krúdy Gyula-díjas író alkotása, aki közel százötven nemzeti jellegű szobrot ajánlott fel a Kárpát-medence köztereire, a nemzeti összetartozás érzését erősítve határon innen és túl.

Az ünnepség gyönyörű színfoltja a Berde Mózes Unitárius Gimnázium diákjainak előadása volt. A Kriza János gyűjtéséből merített irodalmi műsor előadói az iskola V. osztályos tanulói, valamint Nagy Nikoletta XII. osztályos diák. A műsor előkészítésében közreműködő tanárok: Nemes Annamária zenepedagógus és Demeter Annabella magyar nyelv és irodalom szakos tanár. A színpadra lépve, a Józsa Levente vezette Vadrózsák Néptáncscsoport tagjai táncban meséltek arról a világról, amelyet Kriza is oly nagy gonddal őrzött meg az utókor számára.

Bőjti vespera Homoródkarácsonyfalván

A Kolozsvári Protestáns Teológiai Intézet Unitárius Karának hallgatói Kovács Sándor és Tódor Csaba tanáruk irányításával április 7-én a homoródkarácsonyfalvi unitárius templomban egy három évszázaddal ezelőtti bőjti vesperát mutattak be. Anyagát Pap Anette, a Károlyi Gáspár Hittudományi egyetem tanára állította össze, és kezdte el betanítani az érdeklődő unitárius diákoknak egy Erasmus+ látogatás során.



A csapat később Tódor Éva segítségével készült fel az istentiszteleti szolgálatra. Az esti imaóra, vagyis a vespera összetevői: három zsoltár, himnusz, rövid olvasmány, responzórium, Magnificat és könyörgés.



Barangoló Isten országában



SZOMBATFALVI ETELKA

Kedves Gyermekek!

A májusi eső aranyat ér. Talán már ismerős számotokra ez a népi megfigyelésen alapuló közmondás. Mondjátok ki lágyan, hangosan! Hallatán talán eszetekbe jut az a különleges illat, amit a frissen kaszált fű vagy aszfaltra hulló eső áraszt. Ezzel a közmondással szeretném felhívni a figyelmeteket a hétköznapiakban rejtőző apró, gyakran elsőre jelentéktelennek tűnő szépségekre.

Az élet sűrű, teendővel gazdag időszakában az ilyen emlékeinkbe vésődött illatokkal utazhatunk vissza az időben. Szippantsatok a májusi levegőbe, és eső után gondolkodjatok el, mit is jelent ez a közmondás!

Kérdezzétek meg a felnőtteket, fedezzétek fel együtt a májusi eső illatában rejlő értékeket!

Feladat

A Nap nagy melegítőlámpa az égen. Amikor süt, felmelegíti a földet, a fákat, a tavakat, folyókat, tengereket. Ilyenkor a víz egy része elpárolog, láthatatlan vízcseppekként száll fel a levegőbe. Ezek összegyűlnek a magasban, és felhőkké válnak. A felhők az égen olyanok, mint hatalmas vattacukrok, tele sok apró vízcseppel. Amikor a sok csepp már nem fér el a felhőben, akkor viszszahull a földre. Így keletkezik az eső!

Legyél te is esőbűvölő, végezd el a kísérletet! Kell hozzá egy befőttes üveg, kék ételfesték vagy tinta, borotvahab, cseppentő vagy fecskendő.

A befőttes üvegbe önts tiszta vizet, a tetejére fújj borotvahabot, majd cseppents rá ételfestéket vagy tintát.

A borotvahab az esőfelhő, és amikor már nem bírja tartani az „esőt”, vagyis az ételfestéket, tintát, akkor indul az esőzés, és a cseppek a tiszta vízbe hullanak.



2./I.			A francia főváros		Építőanyag		Fohász		Haditerv	Unitárius pedagógus 105 éve hunyt el ... (1.) unitárius pedagógus, publicista, aki nagy tudósunkról még annak életében ... (2.) címmel tanulmányt írt.		
Buda-pest (röv.)			Sátorozók körbeülik		Óraalkatrész!		A máj váladéka		A távolba			
Feladatra különösen alkalmas												
					Nagyon kicsi							
					Helyben téblábol							
Bizalmas személy							Némileg beavat!			Földhöz teremtet, leterít	Tartozása van	Tibeti gyapjas szarvasmarha
Téli sport kelléke							Maró folyadék					
Ünnepi beszédet mondó személy							Termőföld					
							Tyúk mondja					
Vasrács darabja!				Orbaiszéki falu					Kissé ledaráló!			
				Nem akkori					Kijev lakója			
Dióbél!		Hit-tudósok										
2./II.		Fémszál közepe!										
Éjfé!												
	S											1.
Fahordóban (bort) érlel							Sarjvég!				Karát (röv.)	
							Szigetvár védője (Miklós)				Becézett Lidia	
			Kun ősnép					Diagonális				
			Névtárban van!					Hangulat jelzője				
Elemzés lényege!		Majdnem fér!			Zöld (német)					Aroma		
Az elején ugrál!		Vizes latyak			Egyféle görbe					Fiatal szarvas- tehén		
... Presley (énekes)						Tinó teste!			Párosan küldöm!			
						Az ezüst vegyjele			Európai nemzet			
Bibliai alak, felesége sóbálvánnyá vált				Római provincia volt								
				Fedőréz!								
Római 1100			Élénken szemlélő								Fácánfej!	
			Tapogatva kutat								Egyszer ..., más- kor lent	
Aki tudja, ki vagyok						Após (népiesen)				Festék- cseppek!		
						Hasonlítósó				Gödröt mélyít		
Színpadon található!				Ellenben			Linzersütemény					
				Hát megkeverten!			Svájc az olimpián					
Teljes, mindenre kiterjedő								Muzsika				
								Lekopik a szélein!				
					Nullából három!				Átnevelni kezd!			
					Gyakori betű				Út, utca (röv.)			
Haszon- talan limlom	E										Kubai autójelzés	

MÁJUS

2025 a küldetés éve



...hanem aki a legnagyobb közöttetek, olyan legyen, mint a legkisebb, és aki vezet, olyan legyen, mint aki szolgál. (Lk 22,26)

Akié az ország, azé a hatalom. Ha a császároké, a gazdasági eliteké, a médiáé az ország, akkor övék a hatalom. Ők diktálnak – látjuk –, diktálnak is rendesen... Ha viszont az ország Istené, akkor az övé, és kizárólag az övé a hatalom. Jézus tanítványainak a horizontján nincs más úr, mint Isten. A hatalom nem való az ember kezébe, mert félő, hogy megittasodik tőle, és saját magát istenné teszi. A hatalmat el kell engedni, hogy legyen az Istené, mi pedig inkább azzal foglalkozunk, hogy önzetlenül szolgáljuk a közösségünket.

Aki kicsi akar lenni, az nagy lesz. Aki nagy akar lenni, az legyen kicsi. Ellentmondásos, de csak a felszínen. Az igazi élethez a mások önzetlen segítése, a rájuk való figyelés által juthatunk csak el. Azaz mások javát a magunk elé helyezzük, így kinyílunk feléjük, és megtelünk élettel.

| RÁCZ NORBERT ZSOLT